Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (kaheksas koda)

3. märts 2016 *

Riigiabi — Itaalia ametivõimude kehtestatud avaliku teenuse tagantjärele hüvitamine — Piirkondadevahelised bussiveoteenused, mida osutati ajavahemikus 1987–2003 — Otsus, millega tunnistatakse abi siseturuga kokkusobimatuks — Avaliku teenindamise kohustuse säilitamine — Hüvitamine — Määrus (EMÜ) nr 1191/69

Kohtuasjas T-15/14,

Simet SpA, asukoht Rossano Calabro (Itaalia), esindajad: advokaadid A. Clarizia, C. Varrone ja P. Clarizia,

hageja,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: G. Conte, D. Grespan ja P.-J. Loewenthal,

kostja,

mille ese on nõue tühistada komisjoni 2. oktoobri 2013. aasta otsus 2014/201/EL, mis käsitleb ajavahemikul 1987–2003 osutatud avaliku transpordi teenuse hüvitamist äriühingule Simet SpA (riigiabi SA.33037 (2012/C) – Itaalia) (ELT 2014, L 114, lk 48),

ÜLDKOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: president D. Gratsias, kohtunikud M. Kancheva (ettekandja) ja C. Wetter,

kohtusekretär: vanemametnik J. Palacio González,

arvestades kirjalikus menetluses ja 14. juuli 2015. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

otsuse

Vaidluse taust

1 Hageja Simet SpA on äriühing, kes osutab maanteel reisijateveo teenuseid. Täpsemalt opereerib hageja piirkondadevahelisi regulaarseid bussiühendusi Calabria ja muude Itaalia piirkondade vahel (edaspidi „piirkondadevahelised ühendused“). Lisaks nendele teenustele, mis moodustavad tema tegevusest valdava osa, osutab hageja ka muid teenuseid, sealhulgas rahvusvahelise veo ja turismi valdkonnas, ning üürib busse koos juhiga.

Hageja tegevust reguleerivate õigus- ja haldusnormide raamistik

2 Aastate jooksul on hageja tegevust nii siseriiklikul kui ka Euroopa Liidu tasandil reguleerinud üksteisele järgnevad õigus- ja haldusnormid.

Liidu õigus

3 Maanteeveo valdkond on liidu tasandil reguleeritud eelkõige nõukogu 26. juuni 1969. aasta määrusega (EMÜ) nr 1191/69 raudtee-, maantee- ja siseveetranspordis osutatavate avalike teenuste kontseptsioonist tulenevaid kohustusi puudutavate liikmesriikidepoolsete meetmete kohta (EÜT L 156, lk 1; ELT eriväljaanne 07/01, lk 19).

4 Määruse nr 1191/69 artiklis 1 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid lõpetavad kõik raudtee-, maantee- ja siseveetranspordis kehtivad kohustused, mis tulenevad käesolevas määruses määratletud avalike teenuste kontseptsioonist.

2. Sellest hoolimata võib need kohustused säilitada niivõrd, kuivõrd need on olulised piisava veoteenuste pakkumise tagamiseks.

[…]

4. Finantskohustused, mis lasuvad vedajatel lõikes 2 nimetatud kohustuste säilitamise […] tõttu, hüvitatakse käesolevas määruses ette nähtud korras.“

5 Määruse nr 1191/69 artiklis 2 on ette nähtud:

„1. Avaliku teenindamise kohustused – kohustused, mida kõnesolev vedaja kaubandushuvidest lähtudes endale ei võtaks või ei võtaks samas ulatuses või samadel tingimustel.

2. Avaliku teenindamise kohustused lõike 1 tähenduses koosnevad toimimiskohustusest, veokohustusest ja tariifikohustustest.

3. Käesolevas määruses tähendab mõiste „toimimiskohustus“ vedajale pandud mis tahes kohustust võtta seoses iga marsruudi või rajatisega, mille teenindamiseks on talle antud kontsessioon või võrdväärne tegevusluba, kõik vajalikud meetmed, et tagada kindlaksmääratud jätkuvus-, regulaarsus- ja veomahunormidele vastavad veoteenused. See hõlmab ka mis tahes kohustust osutada lisateenuseid ning mis tahes kohustust hoida liinid, seadmed (määral, mis ületab kogu võrgu vajadused) ja rajatised heas seisukorras pärast teenuste osutamise lõpetamist.

4. Käesolevas määruses tähendab mõiste „veokohustus“ vedajale pandud mis tahes kohustust vastu võtta ja vedada reisijaid või kaupu kindlaksmääratud hindadega ja kindlaksmääratud tingimustel.

5. Käesolevas määruses tähendab mõiste „tariifikohustused“ vedajale pandud mis tahes kohustust kehtestada eelkõige teatavate reisijate ja kaupade kategooriate või teatavate marsruutide suhtes veohinnad, mis avaliku võimu kandja on kindlaks määranud või heaks kiitnud, kuid mis on vastuolus ettevõtja kaubandushuvidega ning mis tulenevad eriliste tariifisätete kehtestamisest või keeldumisest neid muuta.

Eelmise lõigu sätteid ei kohaldata kohustuste suhtes, mis tulenevad kogu majanduses kohaldatava hinnapoliitika üldmeetmetest või veohindade ja -tingimustega üldiselt seotud meetmetest, mille eesmärk on transporditurru või selle osa korraldamine.“

6 Määruse nr 1191/69 artiklis 4 on ette nähtud:

„1. Vedajate ülesandeks on taotleda liikmesriikide pädevatelt asutustelt avaliku teenindamise kohustuse täielikku või osalist lõpetamist, kui kõnealune kohustus tekitab nendele majanduslikku halvemust.

2. Taotlustes võivad vedajad teha ettepaneku kasutuseloleva veoliigi asendamiseks muu veoliigiga. Ettevõtjad arvutavad artikli 5 kohaselt välja, kuidas oma finantsseisundit kokkuhoiu abil parandada.“

7 Määruse nr 1191/69 artiklis 5 on ette nähtud:

„1. Igasugune toimimis- või veokohustus loetakse majandusliku halvemuse tekitajaks, kui finantskohustuse vähendamine, mis võiks tuleneda kõnealust kohustust mõjutava teenuse või teenuste rühma osutamise kohustuse täielikust või osalisest lõpetamisest, ületab kõnealusest lõpetamisest tuleneva tulude vähenemise.

Majanduslik halvemus määratakse kindlaks aasta kahjumiaruande põhjal, mis on vajaduse korral aktualiseeritud ning milles kajastub vahe aastase finantskohustuse ja tulu vähenemise vahel, mis tekib kohustuse lõpetamisest.

Kui toimimis- või veokohustus hõlmab ühte või mitut reisijate või kaupade kategooriat kogu transpordivõrgu ulatuses või selle põhilises osas, siis jaotatakse finantskohustuse hindamiseks, mille kohustuse lõpetamine kõrvaldaks, transpordist tulenevad ettevõtja kogukulud eri veoliikide vahel.

Majandusliku halvemuse moodustaks sellisel juhul ettevõtja avaliku teenindamise kohustusega seotud osa tegelike tegevuskulude ja vastavate tulude vahe.

Majandusliku halvemuse kindlaksmääramisel võetakse arvesse kohustuse mõju ettevõtja kogu tegevusele.

2. Tariifikohustust käsitletakse majanduslikku halvemust tekitavana, kui vahe, mis tekib kohustusega seotud veoteenustest tulenevate tulude ning kõnealuste veoteenuste finantskohustuse vahel, on väiksem kui kõnealuste teenuste osutamisel saadavate tulude ning sellega seotud finantskohustuse vahe juhul, kui tegevus toimuks kaubanduslikel alustel, kusjuures arvesse võetakse nii kohustusega seotud teenuste kulusid kui ka turuolukorda.“

8 Määruse nr 1191/69 artikli 6 lõikes 2 on sätestatud, et „[o]tsustes, mille kohaselt säilitatakse avaliku teenindamise kohustus täielikult või osaliselt või lõpetatakse kohustus kindlaksmääratud ajavahemiku lõpuks, nähakse ette sellest tulenevate finantskohustustega seotud hüvitus; hüvituse suurus määratakse kindlaks artiklites 10–13 ette nähtud korras“.

9 Määruse nr 1191/69 artiklis 10 on ette nähtud:

„1. Toimimis- või veokohustuse puhul võrdub artiklis 6 ette nähtud hüvituse suurus finantskohustuse vähenemise ja ettevõtja tulude vähenemise vahega, kui kõnealune kohustus või selle asjakohane osa lõpetataks kavandatava ajavahemiku jooksul.

Kui majandusliku halvemuse arvutus tehti ettevõtja kõnealuste veoteenuste kogukulude jaotamise teel transpordi eri osade vahel, siis võrdub hüvituse suurus ettevõtja tegevuse avaliku teenindamise kohustusega seotud osa tegelike kulutuste ja vastavate tulude vahega.

2. Lõikes 1 nimetatud finantskohustuse ja tulude määramisel võetakse arvesse kõnealuse kohustuse lõpetamise mõju ettevõtja kogu tegevusele.“

10 Määruse nr 1191/69 artiklist 12 tuleneb, et kohustuste säilitamisest tulenevate kulude arvutamisel eeldatakse ettevõtte efektiivset juhtimist ja nõuetekohase kvaliteediga veoteenuste pakkumist. Omakapitaliga seotud intressi võib kulude väljaarvutamisel arvestatavast intressist maha arvata.

11 Määruse nr 1191/69 artiklis 14 on sätestatud:

„1. Välja arvatud artikli 1 lõikega 3 hõlmatavad juhud, võivad liikmesriigid pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva kehtestada vedajatele avaliku teenindamise kohustusi ainult niivõrd, kuivõrd sellised kohustused on oluliselt vajalikud selleks, et tagada nõuetekohaste veoteenuste pakkumine.

2. Kui niiviisi kehtestatud kohustused tekitavad vedajatele majanduslikku halvemust artikli 5 lõigete 1 ja 2 tähenduses või finantskohustusi artikli 9 tähenduses, näevad liikmesriikide pädevad asutused kõnealuste kohustuste kehtestamist otsustades ette nendest tulenevate finantskohustuste hüvitamise. Kohaldatakse artikleid 10–13.“

12 Määruse nr 1191/69 artikli 17 lõikes 2 on ette nähtud:

„2. Käesoleva määruse kohaselt makstava hüvituse suhtes ei kohaldata Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artikli 93 lõikes 3 sätestatud eelinformeerimise korda.

Liikmesriigid edastavad viivitamata komisjonile hüvitusena makstud summade üksikasjad eraldi iga kohustuse või finantskohustuse liigi kohta, mis on vedajatele pandud avaliku teenindamise kohustuse artiklis 2 ette nähtud säilitamise tõttu või reisijateveos ühe või mitme teatava kategooria isikute huvides kehtestatud reisijateveohindade ja -tingimuste tõttu.“

13 Nõukogu 20. juuni 1991. aasta määrusega (EMÜ) nr 1893/91, millega muudetakse määrust nr 1191/69 (EÜT L 169, lk 1; ELT eriväljaanne 07/01, lk 314) ja mis jõustus 1. juulil 1992, välistati liikmesriikide võimalus säilitada või kehtestada avaliku teenindamise kohustused vedajate puhul, välja arvatud need, kelle tegevus piirdub ainult linna- ja linnalähiliinide või piirkondlike liinide teenindamisega.

14 Nii on määruse nr 1191/69 artikli 1 lõikes 4, mida on muudetud määrusega nr 1893/91, ette nähtud, et „[t]agamaks piisavat veoteenuste pakkumist, mille puhul võetakse eeskätt arvesse sotsiaalseid ja keskkonnategureid ning asulaplaneerimist, või pidades silmas eri veohindade kehtestamist reisijate teatavatele kategooriatele, võivad liikmesriigid sõlmida vedajatega avaliku teenindamise lepinguid“.

15 Lisaks on määruse nr 1191/69 artiklis 14, mida on muudetud määrusega nr 1893/91, sätestatud:

„1. Avaliku teenindamise leping – leping, mis sõlmitakse liikmesriigi pädevate asutuste ja vedajate vahel selleks, et osutada üldsusele piisavaid veoteenuseid.

Avaliku teenindamise leping võib hõlmata eelkõige:

— veoteenuseid, mis vastavad kinnitatud jätkuvus-, regulaarsus-, veomahu- ja kvaliteedinormidele,

— lisaveoteenuseid,

— veoteenuseid, mida osutatakse kindlaksmääratud hinnaga ja kindlaksmääratud tingimustel, eriti reisijate teatavatele kategooriatele või teatavatel marsruutidel,

— teenuste kohandamist tegelike nõuetega.

2. Avaliku teenindamise lepingus on muu hulgas järgmised punktid:

a) osutatavate teenuste iseloom, eelkõige jätkuvus-, regulaarsus-, veomahu- ja kvaliteedinormid;

b) lepinguga hõlmatavate teenuste hind, mis lisatakse tariifituludele või sisaldub tariifituludes, ning kahe lepingupoole finantssuhete üksikasjad;

c) lepingu muutmise ja parandamise eeskirjad, arvestades ettenägematuid muudatusi;

d) lepingu kehtivusaeg;

e) sanktsioonid lepingu rikkumise korral.

3. Vara, mida kasutatakse veoteenuste osutamisel avaliku teenindamise lepingu alusel, võib kuuluda veoettevõtjale või olla ettevõtja käsutusse antud.

4. Ettevõtja, kes kavatseb lõpetada avalikkusele püsivalt ja regulaarselt osutatava veoteenuse, mis ei ole lepingusüsteemi ega avaliku teenindamise kohustusega hõlmatud, või teha teenuses olulisi muudatusi, teatab sellest liikmesriigi pädevatele asutustele vähemalt kolm kuud ette.

Pädevad asutused võivad otsustada sellise etteteatamise nõudmisest loobuda.

See säte ei mõjuta teisi siseriiklikke sätteid, mida kohaldatakse veoteenuste lõpetamise ja muutmise õiguse suhtes.

5. Pärast lõikes 4 nimetatud teabe laekumist võivad pädevad asutused nõuda asjaomase teenuse säilitamist kuni aasta teatamise kuupäevast alates, ning teatavad sellest ettevõtjale vähemalt üks kuu enne etteteatamisaja lõppemist.

Nad võivad samuti algatada läbirääkimisi kõnealuse veoteenuse kasutuselevõtmise või muutmise üle.

6. Veoettevõtjate lõikes 5 nimetatud kohustustest tulenevad kulutused hüvitatakse II, III ja IV jaos ette nähtud ühise korra kohaselt.“

16 Seevastu tuleneb määruse nr 1191/69 artikli 1 lõikest 5, mida on muudetud määrusega nr 1893/91, et „[l]iikmesriikide pädevad asutused võivad siiski säilitada või kehtestada artiklis 2 nimetatud avaliku teenindamise kohustused linna- ja linnalähiliinide ning piirkondlike liinide suhtes“. Sel juhul on „[t]eenuste osutamise tingimused ja üksikasjad, kaasa arvatud hüvitamise viisid, […] sätestatud II, III ja IV jaos“.

17 Selles sättes on samuti täpsustatud, et:

„Kui vedaja on peale avaliku teenindamise kohustuse alusel teenuste osutamise seotud ka muu tegevusega, siis tuleb avalikud teenused osutada eraldi üksusena, täites sealjuures vähemalt järgmised tingimused:

a) iga kõnealuse tegevuse kohta peab olema eraldi raamatupidamisarvestus ning iga tegevusega seotud varaosa tuleb kasutada kehtivate raamatupidamiseeskirjade kohaselt;

b) kulutused tasakaalustatakse põhitegevustuludega ning maksetega ametivõimudelt, ilma et ettevõtte tegevust oleks võimalik teisest sektorist või teise sektorisse üle kanda.“

18 Määrus nr 1191/69, mida on muudetud määrusega nr 1893/91, tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2007. aasta määrusega (EÜ) nr 1370/2007, mis käsitleb avaliku reisijateveoteenuse osutamist raudteel ja maanteel ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 1191/69 ja (EMÜ) nr 1107/70 (ELT L 315, lk 1), mis jõustus 3. detsembril 2009.

Siseriiklik õigus

19 Hageja teenindas algselt piirkondadevahelisi ühendusi iga-aastaste kontsessioonide alusel, mille andis Ministero delle Infrastructure e dei Trasporti (Itaalia taristu- ja transpordiministeerium, edaspidi „MIT“) vastavalt 28. septembri 1939. aasta seadusele nr 1822, mis puudutab reisijate, pagasi ja põllumajanduslike saadetiste bussiliinidel vedamise korda erasektorile antava kontsessiooni alusel (legge n. 1822 Disciplina degli autoservizi di linea (autolinee) per viaggiatori, bagagli e pacchi agricoli in regime di concessione all'industria privata, *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana*, edaspidi „*GURI*“, nr 292, 18.12.1939; edaspidi „seadus nr 1822/1939“).

20 Kooskõlas seaduse nr 1822/1939 artikliga 3 anti kontsessioon „spetsiifilise tehnilise kirjelduse alusel, mis sisaldab kõiki tehnilisi, haldus- ja majanduslikke tingimusi, mis reguleerib kontsessiooni ennast, ning postisaadetiste vedamise kohustusi“. Sama seaduse artikli 6 lõike 2 punktis 3 oli ette nähtud, et kui ühte kontsessiooni soovib saada minu taotlejat, eelistab ametivõim eelkõige isikut, kes tõendab, et ta täidab muid kohustusi kohalikes huvide tööde või teenuste täitmiseks seoses veoteenustega, ning et ta on võimeline neid kohustusi täitma. Lisaks oli seadus nr 1822/1939 artiklis 1 ette nähtud, et kontsessionääril on kohustus posti- ja telegraafiasutuse palvel vedada postisaadetisi.

21 Seadust nr 1822/1939 muudeti 22. aprilli 1994. aasta vabariigi presidendi dekreediga nr 369 eeskirjade kohta, millega lihtsustatakse riigi pädevuses olevate tavabussiliinide kontsessiooni andmise korda (decreto del Presidente della Repubblica n. 369 Regolamento recante semplificazione del procedimento di concessione di autolinee ordinarie di competenza statale, *GURI* nr 136 regulaarne lisa nr 91, 13.6.1994; edaspidi „dekreet nr 369/1994“). Dekreedi nr 369/1994 kohaselt peab kontsessiooni saada sooviv ettevõtja oma kontsessioonitaotluses „selgelt ja üksikasjalikult [tõendama], et seniste veoteenuste abil on täielikult või osaliselt võimatu täita avalikes huvides olevaid vajadusi“.

22 Seadus nr 1822/1939, mida on muudetud dekreediga nr 369/1994, tunnistati seejärel kehtetuks 21. novembri 2005. aasta seadusandliku dekreediga nr 285 riigi pädevuses olevate mootorsõidukiteenuste ümberkorraldamise kohta (decreto legislativo n. 285 Riordino dei servizi automobilistici interregionali di competenza statale, *GURI* nr 6 regulaarne lisa, 9.1.2006), mis võeti vastu 1. märtsi 2005. aasta seaduse nr 32, millega valitsusele tehakse ülesandeks viia läbi isikute ja kaupade maanteevedu puudutavate õigusnormide reform (legge n. 32 Delega al Governo per il riassetto normativo del settore dell'autotrasporto di persone e cose, *GURI* nr 57, 10.3.2005), alusel.

23 Seadusandliku dekreedi nr 285/2005 üleminekusätetega säilitati hageja puhul siiski seaduses nr 1822/1939 (dekreediga nr 369/1994 muudetud versioonis) ette nähtud iga-aastaste kontsessioonide süsteem kuni 31. detsembrini 2012.

24 Peale selle kehtisid hageja suhtes järjestikused siseriiklikud eeskirjad, milles oli ette nähtud hüvitise tasumine finantseerimiskuludest, mis olid tingitud maanteeveoteenuseid osutavate kontsessionääride teatud kohustustest.

25 Hageja suhtes kohaldati seega 29. detsembri 1969. aasta vabariigi presidendi dekreedi nr 1227 eeskirjade kohta, mis puudutavad avalike teenuste osutamise kohustuste lõpetamist ettevõtja puhul, kes osutab piirkondadevahelisi mootorsõidukiteenuseid, avalike teenuste osutamise kohustuste säilitamise eest hüvitise maksmist ning tariifikohustuste kulude hüvitamist (decreto del Presidente della Repubblica n. 1227 Norme riguardanti la soppressione degli obblighi di servizio pubblico nei confronti delle aziende esercenti servizi automobilistici a carattere prevalentemente interregionale, la compensazione degli obblighi di servizio pubblico da mantenere e il rimborso degli oneri per obblighi tariffari, *GURI* nr 75, 25.3.1970; edaspidi „dekreet nr 1227/69“), sätteid.

26 Dekreedi nr 1227/69 artiklis 2 oli ette nähtud, et peamiselt piirkondlikke maanteeveoteenuseid osutav ettevõtja võib kooskõlas määruse nr 1191/69 artikli 6 lõikega 2 paluda MIT-l täielikult või osaliselt lõpetada ettevõtjale pandud avaliku teenindamise kohustus, juhul kui vastavat kohustust ei ole lõpetatud. Nii eraldasid Itaalia ametivõimud dekreedi nr 1227/69 alusel 8. jaanuaril 1981 hagejale vahendeid, et hüvitada finantseerimiskulud, mis on tingitud kontsessionääridele aastatel 1972–1974 kehtestatud tariifikohustustest.

27 Hagejale kohaldati ka 13. detsembri 1986. aasta seaduse nr 877 kiireloomulise sekkumise kohta riigi pädevusse kuuluvate avalikesse bussiliiniteenustesse (legge n. 877 Interventi urgenti per gli autoservizi pubblici di linea di competenza statale, *GURI* nr 295, 20.12.1986) sätteid, milles oli ette nähtud, et abi tuleb anda ajavahemikku 1. aprillist 1972 kuni 1986 hõlmavate marsruutide alusel ettevõtjatele, kes osutavad riigi vastutusalasse kuuluvaid bussiliiniteenuseid ning rahvusvahelisi bussiteenuseid Itaalia piiridel.

28 Seejärel hagejale enam hüvitist ei makstud.

29 Lisaks on 15. märtsi 1997. aasta seaduse legge n. 59 Delega al Governo per il conferimento di funzioni e compiti alle regioni ed enti locali, per la riforma della pubblica amministrazione e per la semplificazione amministrativa (*GURI* nr 63 regulaarne lisa, 17.3.1997, nr 56) artikli 4 lõike 4 punktis b, mida on muudetud 19. novembri 1997. aasta dekreediga Decreto legislativo n. 422 Conferimento alle regioni ed agli enti locali di funzioni e compiti in materia di trasporto pubblico locale, a norma dell'articolo 4, comma 4, della legge 15 marzo 1997, n. 59 (*GURI* nr 287, 10.12.1997), ette nähtud:

„näha ette, et maakonnad ja kohalikud omavalitsused reguleerivad oma vastava pädevuse piires teenuste osutamist kooskõlas teenuste osutamise korraga ja sõltuvalt vormist, kuidas teenuste osutamine ülesandeks tehakse: kas kontsessiooniga või 8. juuni 1990. aasta seaduse nr 142 artiklites 22 ja 25 ette nähtud korra alusel avaliku teenindamise lepinguga, kusjuures kord järgib määruse (EMÜ) nr 1191/69 artikleid 2 ja 3 ning määrust (EMÜ) nr 1893/91, tagab rahalise kindluse/turvalisuse ja eelarveliste vahendite katte ning konkreetsel juhul 1. jaanuariks 2000 tulemi, mille ühenduse/liikluse tulu ja tegevuskulu suhtarv on vähemalt 0,35, kusjuures taristu kulu lahutatakse pärast direktiivi 91/440/EMÜ kohaldamist piirkondliku ja maakondliku huviga raudteetranspordile; kindlaks määrata kord, et julgustada monopoolsete olukordade kaotamist linna- ja linnavälise transpordi juhtimisel ning kehtestada konkurentsieeskirjad perioodilise ühenduse tagamise teenustele; kindlaks määrata konkreetsel juhul 1. jaanuariks 2000 kord, mille kohaselt piirkonnad asendavad oma vastavad piirkondliku teenuse iseseisvad lepingud riigi ja Ferrovie dello Stato Spa vahelise avaliku teenindamise lepinguga“.

Siseriiklikele kohtutele hageja esitatud kaebused

30 Hageja palus 22. oktoobril 1999 maksta MIT-l talle hüvitist avalike teenuste osutamise kohustuste eest, mida ta täitis piirkondadevaheliste ühenduste tagamisel ajavahemikus 1987–1999. Kuna MIT keeldus hüvitise maksmisest põhjusel, et hageja taotlus ei vasta niisuguse hüvitise tasumiseks määruse nr 1191/69 artiklis 4 ette nähtud tingimustele, siis kaebas hageja MIT otsuse erandkorras edasi Itaalia Vabariigi presidendile. Kaebus jäeti 10. oktoobril 2002 Itaalia Vabariigi presidendi dekreediga rahuldamata.

31 Hageja pöördus 2004. aastal Tribunale amministrativo regionale del Laziosse (Lazio maakonna halduskohus, Itaalia; edaspidi „TAR Lazio“), paludes tunnustada tema õigust saada 66 891 982 eurot avalike teenuste osutamise kohustuste väidetava täitmise eest alates 1987. aastast kas iga-aastase hüvitisena vastavalt määrusele nr 1191/69, mida on muudetud määrusega nr 1893/91, või kahjuhüvitisena, või siis Itaalia tsiviilseadustiku artikli 2041 alusel alusetu rikastumise nõude raames. TAR Lazio lükkas 12. jaanuari 2009. aasta otsusega (kohtuasi nr 112/2009; edaspidi „kohtuotsus TAR Lazio“) vastuvõetamatuse tõttu tagasi hageja nõuded, mis põhinesid määrusel nr 1191/69, mida on muudetud määrusega nr 1893/91, ning Itaalia tsiviilseadustiku artiklil 2041. Selles osas otsustas TAR Lazio muu hulgas Itaalia menetluspõhimõtte alusel, mille kohaselt ei käsitata kohtuotsuses mitte ainult tegelikult tõstatatud küsimusi, vaid ka kaudselt tõstatatud küsimusi (*il giudicato copre il dedotto e il deducibile*), et presidendi 10. oktoobri 2002. aasta dekreediga lahendati kaudselt ka nõue, mis põhineb määrusel nr 1191/69, mida on muudetud määrusega nr 1893/91. TAR Lazio jättis põhjendamatuse tõttu rahuldamata ka hageja kahjuhüvitise nõude.

32 Hageja esitas 9. märtsil 2009 eespool punktis 31 viidatud kohtuotsuse TAR Lazio peale Consiglio di Statole (Itaalia kõrgeim halduskohus) apellatsioonkaebuse.

33 Oma 3. märtsi 2010. aasta kohtuotsusega (kohtuasi nr 1405/2010, edaspidi „Consiglio di Stato kohtuotsus“) muutis Consiglio di Stato TAR Lazio kohtuotsust, leides, et hagejal on avaliku teenuse osutajana õigus saada hüvitist kulude eest, mis tulenevad kõnealuse teenuse osutamisest määruse nr 1191/69 artiklite 6, 10 ja 11 alusel. Consiglio di Stato täpsustas, et kõnealuste maksete summa tuleb ametiasutusel 31. märtsi 1998. aasta seadusandliku dekreedi nr 80, mis puudutab kooskõlas 15. märtsi 1997. aasta seaduse nr 59 artikli 11 lõikega 4 vastu võetud uusi õigusnorme avalikus sektoris töö korraldamise ja töösuhete kohta, pädevuse kohta töövaidlustes ning halduspädevuse kohta (decreto legislativo n. 80 Nuove disposizioni in materia di organizzazione e di rapporti di lavoro nelle amministrazioni pubbliche, di giurisdizione nelle controversie di lavoro e di giurisdizione amministrativa, emanate in attuazione dell'articolo 11, comma 4, della legge 15 marzo 1997, n. 59., *GURI* regulaarne lisa nr 82, 8.4.1998), artikli 35 alusel kindlaks määrata hageja raamatupidamisarvestuse usaldusväärsete andmete alusel, mis võimaldavad arvutada kulu – mis on hagejale tekkinud tema tegevuse selle osaga, mis on avaliku teenindamise kohustuse ese – ning sellest tegevusest saadud tulu vahe.

34 Consiglio di Stato peatas kahjuhüvitise nõude läbivaatamisel seevastu menetluse põhjusel, et vaid pärast seda, kui Itaalia ametivõimud on välja arvutanud hüvitisena võlgnetavad summad, on võimalik eristada jääkkahju, mida vastav arvutus ei hõlma ning mida tuleb hagejal nõuda ja tõendada. Peale selle otsustas Consiglio di Stato, et kuna ta rahuldas hageja nõude, milles paluti tunnustada tema õigust kahjuhüvitisele, siis puudus vajadus teha otsus alusetu rikastumise nõude osas Itaalia tsiviilseadustiku artikli 2041 alusel.

35 Consiglio di Stato tegi 1. aprillil 2011 hageja taotlusel määruse, millega pani MIT-le kohustuse eespool punktis 33 viidatud kohtuotsuse kohaselt välja arvutada hüvitismaksed.

36 Arvestades raskusi, millega MIT seisis silmitsi hüvitismaksete arvutamisel, ning võttes aluseks hageja taotluse, tegi Consiglio di Stato 17. jaanuaril 2012 uue määruse, millega ta moodustas kolmest sõltumatust eksperdist koosneva komisjoni, pannes neile ülesandeks eespool punktis 33 viidatud kohtuotsuse kohaselt välja arvutada hagejale võlgnetavad hüvitismaksed.

37 Kuna eksperdikomisjon ei jõudnud üksmeelsele järeldusele, esitati 20. augustil 2012 kahe eksperdi poolt allkirjastatud enamusaruanne, milles jõuti järeldusele, et hagejale võlgnetavate hüvitismaksete summa on 22 049 796 eurot, ning 29. augustil 2012 kolmanda liikme ja eksperdikomisjoni presidendi poolt allkirjastatud vähemusaruanne, milles jõuti järeldusele, et hagejale makstava hüvitise kindlaksmääramiseks ei ole piisavalt andmeid ning seetõttu ei saa talle mingit hüvitist maksta.

Haldusmenetlus

38 Consiglio di Stato 1. aprilli 2011. aasta määruse järel teatasid Itaalia ametivõimud 18. mail 2011 Euroopa Komisjonile, et nad maksavad hagejale hüvitist piirkondadevahelise reisijate bussiveo teenuse osutamise eest avaliku teenindamise kohustuse raames ajavahemikus 1987–2003 vastavalt eespool punktis 33 viitatud Consiglio di Stato kohtuotsusele.

39 Itaalia ametivõimud esitasid 12. juulil ja 5. oktoobril 2011, 20. veebruaril, 2. ja 28. märtsil ning 17. aprillil 2012 teatatud meetme kohta täiendavat teavet.

40 Komisjon teatas 31. mai 2012. aasta kirjaga Itaalia ametivõimudele oma otsusest algatada ELTL artikli 108 lõikes 2 toodud ametlik uurimismenetlus ning palus huvitatud pooltel esitada oma märkused.

41 Itaalia ametivõimud esitasid oma märkused ametliku uurimismenetluse algatamise kohta 1. juunil, 24. septembril ja 11. oktoobril 2012.

42 Hageja huvitatud kolmanda isikuna esitas oma märkused ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse kohta 4. augustil, 31. oktoobril ja 13. detsembril 2012.

43 Itaalia ametivõimud esitasid hageja märkuste kohta oma selgitused 28. novembril, 4. ja 19. detsembril 2012 ja 10. jaanuaril 2013.

Vaidlustatud otsus

44 Komisjon võttis 2. oktoobril 2013 vastu otsuse 2014/201/EL, mis käsitleb ajavahemikul 1987–2003 osutatud avaliku transpordi teenuse hüvitamist äriühingule Simet SpA (riigiabi SA.33037 (2012/C) – Itaalia) (ELT 2014, L 114, lk 67; edaspidi „vaidlustatud otsus“) ning millega tunnistati Itaalia ametivõimude teatatud meede kui riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses siseturuga kokkusobimatuks.

45 Vaidlustatud otsuses tõdes komisjon kõigepealt, et teatatud meede on omistatav riigile, viitab riigi vahendite kasutamisele, annab hagejale majandusliku eelise, on valikuline ja võib konkurentsi moonutada sel määral, et kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust. Siinkohal märkis komisjon, et teatatud meede ei vasta teisele kriteeriumile, mille on Euroopa Kohus ette näinud 24. juuli 2003. aasta otsuses Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EKL, edaspidi „kohtuotsus Altmark“, EU:C:2003:415) ning mille kohaselt peavad hüvitise arvutamise parameetrid olema eelnevalt objektiivselt ja läbipaistvalt kehtestatud. Komisjon järeldas sellest, et teatatud meede on abi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

46 Seejärel analüüsis komisjon küsimust, kas teatatud meedet võib määruse nr 1191/69 artikli 17 lõiget 2 arvestades lugeda hüvitiseks, mis on vabastatud ELTL artikli 108 lõikes 3 ette nähtud eelneva teatamise kohustusest.

47 Analüüsi käigus kontrollis komisjon esiteks, kas Itaalia ametivõimud kehtestasid hagejale ühepoolselt avaliku teenindamise kohustuse määruse nr 1191/69 artikli 1 tähenduses. Siinkohal leidis komisjon esiteks, et asjaolu, et hageja taotles kontsessioonitingimuste uuendamist asjaomase perioodi kõigil 16 aastal, ei ole kooskõlas lähenemisega, et avaliku teenindamise kohustus kehtestati ühepoolselt. Teiseks väitis komisjon, et asjaolu, et kõnealustes tingimustes olid sätestatud tariifid, marsruudid, sõidusagedus ja sõiduplaan, mida tuli järgida, ei tähenda tingimata iseenesest seda, et antud kontsessioonidega pandi hagejale ühepoolsed avaliku teenindamise kohustused. Kolmandaks märkis komisjon, et hageja ei esitanud tõendeid selle kohta, et ta tegelikult osutas postisaadetiste vedamise teenuseid, ega ka tõendeid, mis kinnitaksid nende teenustega kaasnevat puhaskulu. Neljandaks, mis puudutab tariife, mida hageja võis reisijatele enda osutatud veoteenuste eest küsida, siis leiab komisjon, et asjaolu, et tariifid kinnitas MIT ja et viidati reguleeritud tariifidele, ei tähenda iseenesest, et neid tariife ei kehtestanud algselt teenuseosutajad. Mingil juhul ei kuulu need reguleeritud tariifid tariifikohustuse hulka määruse nr 1191/69 artikli 2 lõike 5 tähenduses, kuna nimetatud sätet ei kohaldata kohustuste suhtes, mis tulenevad kogu majanduses kohaldatava hinnapoliitika üldmeetmetest või veohindade ja -tingimustega üldiselt seotud meetmetest, mille eesmärk on transporditurru või selle osa korraldamine. Viiendaks, mis puudutab asjaolu, et MIT jättis rahuldamata hageja taotlused avada uusi teenuseid või laiendada olemasolevaid, siis märgib komisjon, et taotluste rahuldamata jätmine olid tingitud sellest, kuidas regulaarsete reisijateveo teenuste osutamine on reguleeritud seaduses nr 1822/1939, kusjuures nimetatud seaduse kohaselt on uute teenuste avamine või laiendamine võimalik üksnes juhul, kui uued kontsessioonid ei puuduta teiste teenuseosutajate õigusi. Lisaks märgib komisjon, et hageja ei ole üldiselt tõendanud asjaolu, et ta palus muuta kontsessioonitingimustes toodud nõudeid, ega seda, et MIT jättis taotlused rahuldamata.

48 Teiseks kontrollis komisjon, kas hagejale tasutud hüvitis on kooskõlas määruses nr 1191/69 ette nähtud ühise hüvitamiskorraga.

49 Kõigepealt märkis komisjon, et määruse nr 1191/69 artiklist 10 tuleneb, et toimimis- või veokohustuse puhul võrdub hüvitise suurus finantskohustuse vähenemise ja ettevõtja tulude vähenemise vahega, kui kõnealune kohustus või selle asjakohane osa lõpetataks kavandatava ajavahemiku jooksul. Lähtuvalt kohtupraktikast ei ole nimetatud sättes määratletud nõuded aga täidetud, kui äriühingu raamatupidamise usaldusväärsete andmete põhjal ei ole võimalik kindlaks teha kulu – mis on talle tekkinud tema tegevuse teatud osa tõttu kontsessiooni esemeks olevates piirkondades – ja selle vastava tulu vahet, ning järelikult kui ei ole võimalik välja arvutada avalike teenuste osutamise kohustuste täitmisest tulenevat täiendavat kulu. Komisjon leidis ka, et määruse nr 1191/69 artikli 1 lõikes 5 alates 1. juulist 1992 kehtivas redaktsioonis on ette nähtud, et vedajad, kes on peale avalike teenuste osutamise kohustuse alusel teenuste osutamise seotud ka muu tegevusega, peavad osutama neid teenuseid eraldi üksusena, kusjuures esiteks peab iga kõnealuse tegevuse kohta olema eraldi raamatupidamisarvestus ning iga tegevusega seotud varaosa tuleb kasutada kehtivate raamatupidamiseeskirjade kohaselt ja teiseks tasakaalustatakse kulutused põhitegevustuludega ning maksetega ametivõimudelt, ilma et neid oleks võimalik ettevõtte teisest tegevussektorist või teise tegevussektorisse üle kanda. Kuna aga hageja ei kasutanud nõuetekohast raamatupidamisarvestuste eristamist kuni 2002. aastani osutatud teenuste puhul ning võttes arvesse kahtlusi, mis puudutavad raamatupidamisarvestuste eristamise õigsust 2002. ja 2003. aasta majandusaasta kuluarvestuses, sest puuduvad tõendid, et hageja juhtorganid kasutasid seda arvestust hageja tegevuse kontrollimiseks, siis leidis komisjon, et määruse nr 1191/69 artiklit 10 ei ole järgitud.

50 Teiseks leidis komisjon, et hageja ei tõendanud, et järgitud on määruse nr 1191/69 artikli 5 lõiget 1, mille kohaselt tuleb majandusliku halvemuse kindlaksmääramisel arvesse võtta kohustuse mõju ettevõtja kogu tegevusele, ega sama määruse artiklit 13, mille kohaselt tuleb hüvitise suurus ette kindlaks määrata.

51 Lõpuks kolmandaks märkis komisjon, et ühine hüvitamiskord kehtis hageja piirkondadevahelistele bussiteenustele vaid kuni määruse nr 1893/91 jõustumiseni 1. juulil 1992 ning et nimetatud korda ei saa seega kohaldada hüvitistele ajavahemikus 1987–2003.

52 Komisjon jõudis seetõttu järeldusele, et teatatud meede ei ole kooskõlas määruses nr 1191/69 ette nähtud ühise hüvitamiskorraga.

53 Komisjon järeldas sellest, et teatatud meede ei olnud vabastatud eelneva teatamise kohustusest määruse nr 1191/69 artikli 17 lõike 2 tähenduses.

54 Lõpuks analüüsis komisjon teatatud meetme kokkusobivust vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal kehtinud õigusnormidega, nimelt määrusega nr 1370/2007. Pärast seda, kui komisjon märkis, et teatatud meetmega ei järgita konkreetseid kohustusi, mis on ette nähtud määruse artikliga 4 avaliku teenindamise lepingu sisu kohta, artikli 6 lõikega 1 ning sama määruse lisaga, mis puudutab hüvitise saaja raamatupidamisarvestuste eristamist ja hüvitise maksimaalse suuruse kindlaksmääramise korda, järeldas komisjon sellest, et Consiglio di Stato otsusega määratud hüvitist ei tasutud nõuetekohaselt vastavalt määrusele nr 1370/2007 ning järelikult on teatatud meede siseturuga kokkusobimatu. Lisaks lükkas komisjon ümber hageja argumendi, mille kohaselt Consiglio di Stato ei kohustanud MIT-d talle tasuma hüvitist avalike teenuste osutamise kohustuste eest määruse nr 1191/69 alusel, kuid mõistis MIT-lt välja hüvitise avalike teenuste osutamise kohustuste õigusvastase omistamise tõttu määruse artikli 1 lõigete 3 ja 5 tähenduses. Siinkohal märkis komisjon, et eespool punktis 33 viidatud Consiglio di Stato kohtuotsusest ilmnes, et Consiglio di Stato tunnustas hageja õigust saada hüvitis määruse nr 1191/69 artiklite 6, 10 ja 11 alusel ning jättis rahuldamata hageja esitatud hüvitisnõude. Komisjon lisas, et igal juhul on hagejale määruses nr 1191/69 toodud ühise hüvitamiskorra alusel arvutatud hüvitise maksmine selle eest, et väidetavalt pandi talle ühepoolselt ja õigusvastaselt avalike teenuste osutamise kohustused, vastuolus ELTL artiklitega 107 ja 108, kuna see annaks hageja jaoks sama tulemuse kui avaliku teenindamise kohustuse hüvitis asjaomase perioodi eest, hoolimata sellest, et kõnealuseid teenuseid reguleerivad kontsessioonitingimused ei olnud kooskõlas määruse nr 1191/69 ega määruse nr 1370/2007 sisuliste nõuetega.

55 Vaidlustatud otsuse resolutsioonis on märgitud:

„*Artikkel 1*

Itaalia ametiasutuste teatatud hüvitise maksmine Simetile on riigiabi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Kõnealune abi ei olnud määruse (EMÜ) nr 1191/69 artikli 17 lõike 2 kohaselt eelneva teatamise kohustusest vabastatud.

Kõnealune abi ei ole kokkusobiv siseturuga, sest määruse (EÜ) nr 1370/2007 tingimused ei ole täidetud. Itaalia ametiasutused ei tohi seega kõnealust abi anda.

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud Itaalia Vabariigile.“

Menetlus ja poolte nõuded

56 Hageja esitas käesoleva hagi 6. jaanuaril 2014.

57 Komisjon esitas kostja vastuse 24. märtsil 2014.

58 Hageja esitas repliigi 12. mail 2014. Komisjon esitas vasturepliigi 28. augustil 2014.

59 Üldkohtu 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 64 lõike 3 punktides a ja b toodud menetlust korraldavate meetmete raames esitas Üldkohus 4. juunil 2015 hagejale kirjalikult vastamiseks küsimuse. Hageja vastas küsimusele 12. juunil 2015.

60 Poolte kohtukõned ja vastused Üldkohtu küsimustele kuulati ära 14. juuni 2015. aasta kohtuistungil.

61 Hageja palub Üldkohtul:

— tühistada vaidlustatud otsus;

— mõista kohtukulud välja komisjonilt.

62 Komisjon palub Üldkohtul:

— jätta hagiavaldus rahuldamata;

— mõista kohtukulud välja hagejalt.

Õiguslik käsitlus

Vastuvõetavus

63 Komisjon väidab, et kuna hageja leidis repliigis, et ta on loobunud oma nõudest täita eespool punktis 33 viidatud Consiglio di Stato kohtuotsust, ei ole tal käesolevas kohtuasjas enam põhjendatud huvi, sest vaidlustatud otsuse ese on konkreetselt sellisest hüvitisest teatamine, millele hagejal on kõnealuse kohtuotsuse täitmisel õigus lähtuvalt enamusaruandest, mis koostati otsuse täitmise nõude raames.

64 Siinkohal tuleb meelde tuletada, et põhjendatud huvi on füüsilise või juriidilise isiku esitatud tühistamishagi vastuvõetavuse tingimus. Selline huvi eeldab, et vaidlustatud akti tühistamine ise tekitab tõenäoliselt õiguslikke tagajärgi ja et hagi esitanud isik võib seega vaidluse lahendist saada mingit kasu (vt kohtuotsus, 18.3.2010, Centre de Coordination Carrefour *vs.* komisjon, T-94/08, EKL, EU:T:2010:98, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika). Põhjendatud huvi peab seega olema tekkinud ja olemas päeval, mil esitati hagi.

65 Põhjendatud huvi peab ka säilima kuni kohtulahendi tegemiseni, vastasel juhul võidakse asi läbivaatamata jätta (vt kohtuotsus Centre de Coordination Carrefour *vs.* komisjon, punkt 64 eespool, EU:T:2010:98, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).

66 Samuti tuleb meelde tuletada, et kui hageja toetub huvile, mis puudutab tulevikus tekkivat õiguslikku olukorda, peab ta tõendama, et selle olukorra riivamine on juba praegu kindel (kohtumäärus, 27.3.2012, European Goldfields *vs.* komisjon, T-261/11, EU:T:2012:157, punkt 29).

67 Käesolevas asjas ilmneb nii vaidlustatud otsusest kui ka hageja kirjalikest dokumentidest, et Itaalia ametivõimud keeldusid kahel korral täitmast eespool punktis 33 viidatud Consiglio di Stato kohtuotsust, millega neilt mõisteti välja hüvitis hageja kasuks, mille tõttu tegi Consiglio di Stato hageja taotlusel esimese täitekorralduse 1. aprillil 2011 ning teise täitekorralduse 17. jaanuaril 2012.

68 Repliigis märkis hageja, et ta loobub oma nõudest täita eespool punktis 33 viidatud Consiglio di Stato kohtuotsust ning jätab endale õiguse esitada uus hagi.

69 Vastuseks küsimusele, millele Üldkohus palus kirjalikult vastata 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 64 lõike 3 punktidest a ja b lähtudes, täpsustas hageja, et ta loobus nõudest, millega ta palus täita eespool punktis 33 viidatud Consiglio di Stato kohtuotsust, kuid et ta ei loobunud selle kohtuotsuse täitmise hagist ning et talle jäi seega võimalus esitada uus kohtuotsuse täitmise hagi kuni aegumistähtaja lõpuni, nimelt 9. märtsini 2020. Hageja leiab, et käesolevas kohtuasjas säilib tal vaidluse lahendi suhtes huvi, arvestades eespool punktis 33 viidatud Consiglio di Stato kohtuotsuse täitmiseks uue hagi esitamist.

70 Sellest ilmneb, et ei ole kindel, et hageja esitab oma hagi eespool punktis 33 viidatud Consiglio di Stato kohtuotsuse täitmiseks.

71 Siiski ei võta käesoleval juhul see asjaolu iseenesest hagejalt tema põhjendatud huvi.

72 Juhul kui Üldkohus peaks vaidlustatud otsuse tühistama, peavad Itaalia ametivõimud igal juhul siiski täitma eespool punktis 33 viidatud Consiglio di Stato kohtuotsust sõltumata sellest, et hageja loobus kohtuotsuse täitmise nõudest.

73 Lisaks tuleb märkida, et vaidlustatud otsuses eneses on märgitud, et Itaalia ametivõimud „otsustasid enne [eespool punktis 33 viidatud Consiglio di Stato kohtuotsuse ja tema 1. aprilli 2011 kohtumääruse] täitmist ja [hagejale] hüvitise maksmist oodata ära komisjoni hinnangu teatatud meetmele“.

74 Eespool toodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb tõdeda, et hagejal säilib huvi kohtuvaidluse lahendi suhtes.

Sisuliste küsimuste analüüs

75 Hagi põhjendamiseks esitab hageja sisuliselt viis väidet. Esimene väide puudutab ELTL artikli 107 lõike 1 ja määruse nr 1191/69 rikkumist, kuna komisjon tegi faktivea ja ilmseid hindamisvigu ning uuris juhtumit ebapiisavalt. Teise väite kohaselt on rikutud üht põhimõtetest, mis puudutavad isikule tekitatud kahju hüvitamist, kui liikmesriik on rikkunud liidu õigust. Kolmas väide käsitleb põhjendamiskohustuse rikkumist. Neljanda väite kohaselt on rikutud ELTL artikli 107 lõiget 1, kuna komisjon tegi ilmseid hindamisvigu seoses küsimusega, kas teatatud meetme puhul on järgitud määruses nr 1191/69 ette nähtud ühist hüvitamiskorda. Viies väide puudutab seda, et kuna komisjon võttis vaidlustatud otsuses arvesse eksperdikomisjoni aruandeid, mille kohta Consiglio di Stato ei olnud veel seisukohta võtnud, sekkus komisjon siseriikliku kohtu õigusemõistmisesse.

Esimene väide, et rikutud on ELTL artikli 107 lõiget 1 ning määrust nr 1191/69

76 Esimene väide jaguneb sisuliselt kaheks osaks. Esimene väiteosa puudutab faktiviga, sest komisjon leidis ekslikult, et Consiglio di Stato mõistis MIT-lt hageja kasuks määruse nr 1191/69 alusel välja hüvitise. Teine väiteosa puudutab ilmset hindamisviga või juhtumi uurimise puudulikkust, kuna komisjon ei võtnud arvesse asjaolu, et need siseriiklikud õigusnormid, mille alusel pandi hagejale avalike teenuste osutamise kohustused, olid vastuolus määrusega nr 1191/69.

– Esimese väite esimene osa, mis puudutab faktiviga

77 Hageja märgib, nagu ta tegi seda haldusmenetluses, et Consiglio di Stato ei mõistnud MIT-lt hageja kasuks määruse nr 1191/69 alusel välja hüvitist, vaid et kohus mõistis hüvitise välja kahju tõttu, mis põhjustati talle avalike teenuste osutamise kohustuste ühepoolse panemisega vastuolus nimetatud määrusega ajavahemikuks 1987–2003. Hageja on seisukohal, et vaid kahju suuruse kindlakstegemiseks sobivate kriteeriumide määratlemise eesmärgil viitas Consiglio di Stato kooskõlas sellega, mis on

sõnaselgelt ette nähtud seadusandliku dekreedi nr 80/1998 artiklis 35, asjaolude asetleidmise ajal kohaldatavale määrusele nr 1191/69. Hageja arvates ei lahendanud Consiglio di Stato kohtuvaidlust määruse nr 1191/69 alusel, vaid võttes arvesse hageja esitatud väiteid, viitas Consiglio di Stato üksnes kriteeriumidele, mis on nimetatud määruses sätestatud selleks, et määratleda niisuguste kulude tegeliku hüvitamise ulatus, mis on tekkinud avalike teenuste osutamise kohustuste täitmisel siseriikliku õiguse alusel. Teisisõnu tunnustas Consiglio di Stato õigust saada hüvitis pelgalt kahju eest, mis on tekkinud tema vastava valdkonna kohtupraktika kohaldamise tõttu.

78 Komisjon vaidleb hageja argumentidele vastu ja palub esimese väiteosa tagasi lükata.

79 Siinkohal tuleb märkida, et hageja seisukoht tähendab, et tuleb tõdeda, et teatatud meede ei olnud hüvitis avalike teenuste osutamise kohustuste kehtestamise eest eespool punktis 45 viidatud kohtuotsuse Altmark (EU:C:2003:415) või määruse nr 1191/69 tähenduses, vaid siseriikliku kohtu määratud hüvitis kahju eest, mis vastuolus kohaldatava liidu õigusega põhjustati avalike teenuste osutamise kohustuste kehtestamisega.

80 Tuleb aga tõdeda, et kõnealune seisukoht on vastuolus eespool punktis 31 toodud kohtuotsuse TAR Lazio ning eespool punktis 33 viidatud Consiglio di Stato kohtuotsuse sõnastusega.

81 Nimelt ilmneb eespool punktis 31 viidatud kohtuotsusest TAR Lazio, et hageja pöördus 2004. aastal nimetatud kohtusse, paludes tunnustada oma õigust saada 66 891 982 eurot avalike teenuste osutamise kohustuste väidetava täitmise eest alates 1987. aastast kas iga-aastase hüvitisena vastavalt määrusele nr 1191/69, mida on muudetud määrusega nr 1893/91, või kahjuhüvitisena, või siis Itaalia tsiviilseadustiku artikli 2041 alusel alusetu rikastumise nõude raames (vt punkt 31 eespool).

82 Edasi tuleb sarnaselt komisjoniga käsitleda eespool punktis 33 viidatud Consiglio di Stato kohtuotsuse sisu.

83 Consiglio di Stato kirjeldab eespool punktis 33 viidatud kohtuotsuse punktis 2 kohaldatavat õiguslikku raamistikku, tuletades meelde, et seadusega nr 1822/1939 reguleeritakse riigi pädevusse kuuluvate bussiliinide kontsessiooni andmist eraõiguslikele ettevõtjatele, tingimusel et see ei konkureeri juba antud kontsessioonidega, ning antakse MIT-le õigus maksta kilometraažil põhinevaid toetusi liinide käikulaskmise ja kasutamise eest.

84 Kohus toonitab seejärel, et määruses nr 1893/91 „selgelt eristati erilist avalikku huvi pakkuvaid veoteenuseid (nimelt „piirkondlikud või kohalikud teenused“) veoteenustest, mille puhul teenuse osutamise kohustus lõpetati alaliselt, ilma et see oleks riivanud avaliku halduse võimalust sõlmida avaliku teenindamise lepinguid, et tagada piisavate veoteenuste osutamine ning mitte kahjustada konkreetsetele sotsiaalsetele gruppidele antud tagatisi“.

85 Peale selle märkis Consiglio di Stato, et „Euroopa Kohus võttis [kohtuotsuses Altmark] seisukoha liikmesriikide makstud hüvitiste laadi suhtes veoteenuste valdkonnas, selleks et neid mitte lisada riigiabi kategooriasse“.

86 Consiglio di Stato järeldas sellest, et „ettevõtjal, kes avalike teenuste osutamise kohustusena osutab avaliku transpordi teenuseid […], on õigus kantud kulude eest saada hüvitist“.

87 Consiglio di Stato märkis seepeale, et järelikult „[t]uleb kirjeldatud normide valguses käesoleval juhul kontrollida, kas [hagejal] on õigus saada ette nähtud hüvitisi või mitte“.

88 Nagu õigesti toonitab komisjon, kinnitavad eespool toodud Consiglio di Stato kaalutlused seda, et viimane analüüsis, kas hageja nõue saada hüvitist teatud avalike teenuste osutamise kohustuste täitmise eest, on põhjendatud.

89 Lisaks selgitas Consiglio di Stato, et „äriühingu poolt kohtule esitatud nõue tunnustada tema õigust saada hüvitist“ oli erinevalt TAR Lazio otsustatust vastuvõetav, ning märkis, et „nõukogu 26. juuni 1969. aasta määruse (EMÜ) nr 1191/69, mida on muudetud määrusega (EMÜ) nr 1893/91“, artikli 1 lõikes 5 oli sõnaselgelt ette nähtud võimalus säilitada või kehtestada teenindamise kohustused linna- ja linnalähiliinide ning piirkondlike liinide suhtes. Ta lisab, et vastaval juhul peavad kohustuste eest, mis tulenevad otsusest säilitada või kehtestada ühepoolsed teenindamise kohustused, liikmesriigid tasuma hüvitist määruse nr 1191/69 artiklites 10, 11 ja 12 toodud korra alusel sõltumata määruse artiklis 4 toodud nõuetest. Consiglio di Stato täpsustab, et „Itaalia seadusandja üksnes mitte ei kasutanud seda võimalust, vaid seaduse nr 59/97 artikli 4 lõike 4 ja seadusandliku dekreedi nr 422/97 sätete vastuvõtmise teel nägi ette, et avaliku teenindamise lepingud [tuleb] sõlmida koos kohustusega tasuda avalike teenuste osutamise kohustuste eest hüvitist“.

90 Olles meelde tuletanud, et määrus nr 1191/69 on vahetult kohaldatav, leidis Consiglio di Stato, et „[e]espool toodust tulenevalt […] ei saa rahuldamata jätta avaliku teenuse osutaja nõuet saada hüvitist kulude eest, mis tegelikult on kantud avaliku teenuse osutamise eest“.

91 Consiglio di Stato jõudis järgmisele järeldusele:

„Hagiavaldus tuleb rahuldada […] käesolevas kohtuotsuses toodud põhjendustel ning seega tuvastada, et hagejaks oleval äriühingul on õigus saada määruse (EMÜ) nr 1191/69 artiklites 6, 10 ja 11 ette nähtud hüvitist, mille summa peab 1998. aasta seadusandliku dekreedi nr 80 artikli 35 alusel ametivõim kindlaks määrama […] huvitatud isiku raamatupidamisarvestuse usaldusväärsete andmete alusel, millest selgub kulu – mis on omistatav huvitatud isiku tegevuse sellele osale, mida avaliku teenindamise kohustused puudutavad – ning vastava tulu vahe. Antud olukorras on võimatu rahuldada hageja esitatud kahju hüvitamise nõudeid, sest üksnes siis, kui haldusasutus on kindlaks määranud summa, saab ilmneda jääkkahju, mida see summa ei kata ja mille asjaomane äriühing peab esile tooma ja tõendama. Põhinõude rahuldamine vabastab komisjoni kohustusest hinnata hageja teise võimalusena esitatud alusetu rikastumise nõuet.“

92 Seetõttu Consiglio di Stato „mõistis ministeeriumilt […] välja summad, mis on kindlaks määratud kooskõlas 1998. aasta seadusandliku dekreedi nr 80 artikliga 35 kohtu viidatud tähtajal ja korra kohaselt“.

93 Nimelt ilmneb eespool punktis 33 viidatud Consiglio di Stato kohtuotsusest ka, et kohus esiteks tunnustas hageja õigust saada määruse nr 1191/69 artiklites 6, 10 ja 11 ette nähtud hüvitis talle pandud avalike teenuste osutamise kohustuste eest ning teiseks mõista MIT-lt hageja kasuks hüvitisena välja summa, mille haldusvõim peab kindlaks määrama kooskõlas seadusandliku dekreedi nr 80/1998 artikliga 35.

94 Seadusandliku dekreedi nr 80/1998 artikli 35 lõikes 1 on ette nähtud, et halduskohus lahendab hüvitisenõuded kohtuvaidlustes, kus tal on ainupädevus. Artikli lõikes 2 on ette nähtud, et halduskohus võib vastava pädevuse raames kindlaks määrata kriteeriumid, mille alusel peab haldusvõim tegema ettepaneku mõistliku aja jooksul tasuda hagejale teatud summa.

95 Siiski ei võimalda erinevalt hageja väidetust pelk viide seadusandliku dekreedi nr 80/1998 artiklile 35 järeldada, et teatatud meetme eesmärk on tingimata hüvitada kahju, mis on põhjustatud sellest, et 22. jaanuari 1976. aasta kohtuotsuse Russo (60/75, EKL, EU:C:1976:9, punkt 9) tähenduses siseriiklike õigusnormidega on rikutud määrust nr 1191/69.

96 Nimelt tuleb märkida, et eespool punktis 33 viidatud Consiglio di Stato kohtuotsuse sõnastusest selgub, et viimane ei tuvastanud, et siseriiklikud õigusnormid on määruse nr 1191/69 seisukohalt ebaseaduslikud, vaid pelgalt jättis need normid kohaldamata, kui ta tõdes, et esineb õigus selle määruse alusel saada hüvitist.

97 Samuti on kohane tõdeda, et MIT-lt välja mõistetud summa tuleb tasuda hüvitisena ning et see peab kohtuotsuse sõnastusest enesest tulenevalt vastama kuludele, mis kaasnevad hagejale pandud avalike teenuste osutamise kohustustega.

98 Lisaks tuleb välja tuua, et Consiglio di Stato sõnaselgelt peatas hageja esitatud kahjuhüvitise nõude läbivaatamisel menetluse.

99 Neil asjaoludel tuleb tõdeda, et teatatud meetme eesmärk ei olnud hüvitada määruse nr 1191/69 rikkumisest tulenev kahju, vaid pigem hüvitada kulud, mis on seotud selle määruse sätete alusel avaliku teenindamise kohustuse kehtestamisega.

100 Consiglio di Stato kinnitas ka eespool punktis 33 viidatud kohtuotsuse tõlgendust oma 1. aprilli 2011. aasta määruses, milles ta märkis:

„2010. aasta kohtuotsuses nr 1405 tunnustati eksperdikomisjoni esitatud põhjendustel äriühingu Simet õigust saada määruse (EMÜ) nr 1191/69 artiklites 6, 10 ja 11 ette nähtud hüvitist ning tõdeti, et hüvitise suuruse peab 1998. aasta seadusandliku dekreedi nr 80 artikli 35 alusel haldusvõim 90 päeva jooksul kindlaks määrama asjaomase ettevõtja raamatupidamisarvestuse usaldusväärsete andmete alusel, millest selgub tegevuskulu – mis on omistatav huvitatud isiku tegevuse sellele osale, mida avaliku teenindamise kohustused puudutavad – ning vastava tulu vahe“.

101 Seega on alusetu hageja seisukoht, et komisjon tegi faktivea, kui ta leidis, et Consiglio di Stato mõistis MIT-lt hageja kasuks määruse nr 1191/69 alusel välja hüvitise.

102 Sellegipoolest tuleb märkida, et juhul, kui teatatud meedet tuleb tõlgendada – nagu väidab hageja – mitte hüvitisena avalike teenuste osutamise kohustuste kehtestamise eest määruse nr 1191/69 tähenduses, vaid hüvitisena kahju eest, mis tekitati avalike teenuste osutamise kohustuste kehtestamise teel vastuolus nimetatud määrusega, siis ei saa hageja samal ajal väita, et vastav hüvitis võib jääda riigiabiks ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses kvalifitseerimata pelgalt põhjusel, et selle eesmärk on korvata avalike teenuste osutamise kohustuste kehtestamine sama määruse tähenduses.

103 Vastasel juhul – nagu õigesti märkis komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 131–133 – võimaldaks sellises olukorras tõdemine, et hüvitisena tasutav makse ei ole hüvitis, vaid kahju korvamine, vältida ELTL artiklite 107 ja 108 kohaldamist.

104 Tuleb aga tõdeda, et käesolevas asjas ei ole hageja esitanud ühtki argumenti, mis seaks kahtluse alla järelduse, et teatatud meede täidab ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses riigiabi koosseisu tunnused, mistõttu igal juhul on tulemusetu hageja väide, et teatatud meede ei ole määruse nr 1191/69 tähenduses hüvitis, vaid määruse rikkumisega põhjustatud kahju korvamine.

105 Järelikult tuleb esimese väite esimene osa tagasi lükata.

– Esimese väite teine osa, mis puudutab ilmset hindamisviga või uurimise puudulikkust küsimuses, kas kohaldatavad siseriiklikud õigusnormid on liidu õigusega kooskõlas

106 Hageja esitab komisjonile sisuliselt kaks etteheidet.

107 Esiteks heidab hageja komisjonile ette, et viimane ei analüüsinud omal algatusel küsimust, kas siseriiklikud õigusnormid on liidu õigusega kooskõlas. Hageja leiab, et kui komisjon oleks seda küsimust analüüsinud, oleks ta esiteks mõistnud, et siseriiklikud õigusnormid ei ole liidu õigusega kooskõlas, ning teiseks aru saanud, et sel põhjusel jättis Consiglio di Stato siseriikliku seaduse kohaldamata ning mõistis MIT-lt hageja kasuks välja hüvitise.

108 Teiseks heidab hageja komisjonile ette, et viimane leidis vaidlustatud otsuses, et vastuolus määrusega nr 1191/69 ei olnud hagejale siseriiklike õigusnormide kohaselt pandud avalike teenuste osutamise kohustust.

109 Komisjon leiab, et esimese väite teine osa on 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 44 lõikest 1 tulenevalt vastuvõetamatu põhjusel, et hageja etteheited ei vasta esimese väite pealkirjale, millele hageja vaidleb vastu.

110 Samuti ei nõustu komisjon sellega, et hageja poolt tema esimese etteheite põhjendamiseks repliigile lisatud tõendid on vastuvõetavad. Tegemist on Itaalia õigusaktidega, nimelt seadus nr 1822/1939, seadus nr 32/2005 ja seadus nr 877/86, mille hageja esitas, et tõendada, et Itaalia õigusaktid on määrusega nr 1191/69 vastuolus. Komisjon väidab, et esiteks ei ole nende dokumentide esitamise eesmärk vastata kostja vastuse argumentidele ning teiseks oli hagejal need dokumendid võimalik esitada hagiavalduses. Neil asjaoludel tõdeb komisjon, et kuna nende uute tõendite hilinenult esitamine ei ole põhjendatud, tuleb vastavad tõendid lugeda vastuvõetamatuks.

111 Komisjon vaidleb vastu ka hageja etteheidete põhjendatusele.

112 Siinkohal tuleb märkida, et hageja esimene etteheide põhineb kolmel argumendil, mis on selgelt eristatavad. Esimene argument puudutab asjaolu, et komisjon pidi omal algatusel kontrollima siseriikliku seaduse kooskõla liidu õigusega. See argument on seotud uurimiskohustuse rikkumisega. Teine ja kolmas argument puudutavad vastavalt seda, et siseriiklik seadus ei ole kooskõlas liidu õigusega, ning seda, et nimetatud põhjuse tõttu jättis Consiglio di Stato siseriikliku seaduse kohaldamata ja mõistis MIT-lt hageja kasuks välja hüvitise. Need argumendid on seotud komisjoni väidetavate hindamisvigadega.

113 Teine etteheide, millega hageja paneb komisjonile süüks, et ta leidis, et vastuolus määrusega nr 1191/69 ei olnud hagejale siseriiklike õigusnormide kohaselt pandud avalike teenuste osutamise kohustust, on samuti erilise keerukuseta seotud ilmse hindamisveaga.

114 Lisaks tuleb tuvastada, et vaatamata hageja etteheidete sõnastusele mõistis komisjon etteheiteid piisavalt, et nendele kostja vastuses sisuliselt vastata. Järelikult tuleb 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 44 lõike 1 alusel komisjoni esitatud vastuvõetamatuse väide tagasi lükata.

115 Seega tuleb hinnata hageja etteheidete põhjendatust.

116 Mis puudutab esimest etteheidet, siis kõigepealt tuleb põhjendamatuse tõttu tagasi lükata hageja need argumendid, mille kohaselt siseriiklikud õigusnormid olid vastuolus liidu õigusega ning mille kohaselt nimelt sel põhjusel mõistis Consiglio di Stato MIT-lt hageja kasuks välja hüvitise, kuna nendes korratakse üksnes seisukohta, mis lükati tagasi esimese väite esimese osa analüüsimisel.

117 Lisaks tuleb põhjendamatuse tõttu tagasi lükata ka hageja argument, mis puudutab seda, et komisjon oleks omal algatusel pidanud analüüsima siseriikliku seaduse kooskõlas liidu õigusega. Nimelt tuleb meelde tuletada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei saa komisjonile ette heita, et ta ei võtnud arvesse võimalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, mis oleks võidud talle esitada haldusmenetluse käigus, aga ei esitatud, sest komisjon ei ole kohustatud uurima omal algatusel ja oletustele tuginedes, millist teavet oleks võidud talle esitada (kohtuotsused, 2.4.1998, komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France, C-367/95 P, EKL, EU:C:1998:154, punkt 60, ning 3.2.2011, Itaalia *vs.* komisjon, T-3/09, EKL, EU:T:2011:27, punkt 84).

118 Tuleb aga tuvastada, et hageja ei vaidle vastu komisjoni kinnitusele, mille kohaselt hageja ei esitanud haldusmenetluses, kus ta osales kolmanda huvitatud isikuna, küsimust siseriiklike õigusaktide kooskõla kohta määrusega nr 1191/69. Seega tuleb hageja esimene etteheide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata, ilma et oleks isegi tarvis võtta seisukoht hagiavalduse lisade C1, C3 ja C4 vastuvõetavuse suhtes.

119 Mis puudutab teist etteheidet, siis kuna – erinevalt esimesest etteheitest, mis on otseselt seotud esimese väite esimese osaga – see puudutab ilmse hindamisvea tegemist määruse nr 1191/69 kohaldamisel, peab Üldkohus otstarbekaks analüüsida teist etteheidet koos muude etteheidetega neljandas väites, mis täpsemalt puudutab selliseid hindamisvigu.

120 Eespool toodud kaalutlusi arvestades tuleb tagasi lükata esimese väite teine osa ja järelikult esimene väide tervikuna, välja arvatud teise väiteosa teine etteheide, mida analüüsitakse neljanda väite raames.

Teine väide, et rikutud on põhimõtteid, mis puudutavad isikule tekitatud kahju hüvitamist, kui liikmesriik on rikkunud liidu õigust

121 Hageja väidab, et Consiglio di Stato tuvastas, et talle antud kontsessioonid riivasid igal aastal tema õigust saada hüvitist määruse nr 1191/69 alusel ning pärast määruse nr 1893/91 jõustumist tema õigust tegeleda ettevõtlusega avalike teenuste osutamise kohustust omamata. Seetõttu kohustas Consiglio di Stato MIT-d hüvitama kahju kooskõlas põhimõtetega, mis reguleerivad liikmesriigi vastutust kahju puhul, mis on põhjustatud liidu õigusega vastuolu olevate haldusaktide vastuvõtmisega, ning kohustas kinnitama hüvitise õiglase summa, võttes aluseks kriteeriumid, mis on määruses nr 1191/69 ette nähtud avalike teenuste osutamise kohustuste eest hüvitise kindlaksmääramiseks, ilma et see mõjutaks kriteeriumide kohandamist hageja konkreetsele olukorrale. Lisaks avaldas Consiglio di Stato sõnaselgelt, et kui tõendatuks osutub kahju, mis on suurem sellest, mis määratakse kindlaks nimetatud määruse kriteeriumide alusel, tuleb see hüvitada eraldi. Hageja hinnangul saab kahju olla suurem või väiksem hüvitismeetmest, mida ettevõtja suhtes võetakse määruse nr 1191/69 alusel. Järelikult rikkus komisjon sellega, kui ta teatatud meetme kvalifitseeris riigiabiks ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses, kohtupraktikas välja töötatud põhimõtteid, mis puudutavad liidu õiguse rikkumise tõttu isikule tekitatud kahju hüvitamist.

122 Selle seisukoha põhjendamiseks märgib hageja, et asjaolu, et eespool punktis 45 viidatud kohtuotsusega Altmark (EU:C:2003:415) välja töötatud kriteeriumide järgimata jätmine, mille komisjon tuvastas vaidlustatud otsuses, ei ole käesoleval juhul asjakohane, kuna kõnealune kohtuotsus puudutab juhtumeid, mil saab kehtestada avalike teenuste osutamise kohustusi, samas kui hagejale ei olnud selliseid kohustusi võimalik panna alates 1992. aastast. Varasema perioodi osas kinnitab nende kriteeriumide järgimata jätmine nende aktide õigusvastasust, millega MIT andis iga-aastased kontsessioonid. Ka ei ole hageja arvates raamatupidamisarvestuste eristamise kohustuse järgimata jätmine asjakohane, kuna tal ei lasunud oma raamatupidamisarvestuste eristamise kohustust pärast 1992. aastat, sest alates nimetatud aastast ei olnud võimalik hagejale kehtestada avalike teenuste osutamise kohustusi. Igal juhul kehtestatakse määrusega nr 1191/69 hageja arvates üksnes kohustus ettevõtja raamatupidamisarvestuses eristada avalikke ressursse eraressurssidest, et vältida ristsubsideerimist, ning kuna hageja ei saanud mingit hüvitist, ei pidanud ta oma raamatupidamisarvestusi eristama.

123 Komisjon vaidleb hageja argumentidele vastu ja palub hagiavaldus rahuldamata jätta.

124 Siinkohal tuleb tõdeda, et käesolev väide põhineb eeldusel, mille kohaselt Consiglio di Stato mõistis haldusvõimult hageja kasuks välja hüvitise kahju eest, mille viimane sai avalike teenuste osutamise kohustuse kehtestamise tõttu vastuolus määrusega nr 1191/69. Nagu aga on tõdetud esimese väite esimese osa analüüsimisel, selgub eespool punktis 33 viidatud Consiglio di Stato kohtuotsuse sõnastusest, et see eeldus on vale, kuna Consiglio di Stato ei tuvastanud siseriiklike õigusnormide õigusvastasust, vaid tunnustas hageja õigust nõuda määruse nr 1191/69 artiklite 6, 10 ja 11 alusel hüvitist talle kehtestatud avalike teenuste osutamise kohustuse tõttu ning mõistis MIT-lt hüvitisena välja vastava kohustuse täitmisega seotud kulu ja tulu vahe.

125 Seetõttu tuleb käesoleva hagiavalduse teine väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata, ilma et isegi oleks vaja analüüsida hageja nende argumentide põhjendatust, mis puudutavad eespool punktis 45 viidatud kohtuotsuse Altmark (EU:C:2003:415) ning määruses nr 1191/69 ette nähtud raamatupidamisarvestuste eristamise kohustuse väidetavalt vale kohaldamist.

Kolmas väide, et rikutud on põhjendamiskohustust

126 Hagiavalduse kolmandas väites kaitseb hageja uuesti seisukohta, et Consiglio di Stato mõistis MIT-lt välja hüvitise avalike teenuste osutamise kohustuse kehtestamise tõttu vastuolus määrusega nr 1191/69. Lisaks nendele kaalutlustele esitab ta siiski erinevaid argumente ja etteheiteid, millest osa puudutavad põhjendamiskohustuse rikkumist või uurimise puudulikkust ning osa ilmseid hindamisvigu määruse nr 1191/69 kohaldamisel.

127 Hagiavalduse seisukohtade selge esitamise kaalutlustel analüüsitakse etteheiteid määruse nr 1191/69 kohaldamisel väidetavalt tehtud ilmsete hindamisvigade kohta – nagu etteheiteid, mille hageja esitas esimese väite teises osas – neljanda väite raames.

128 Lisaks, kuna Üldkohus on esimese väite esimese osa analüüsimisel juba vastanud hageja argumentidele, mis puudutavad väidetavat faktiviga eespool punktis 33 viidatud Consiglio di Stato kohtuotsuse tõlgendamisel, siis Üldkohus piirdub käesoleva väite puhul hageja nende etteheidete analüüsimisega, milles käsitletakse põhjendamiskohustuse rikkumist.

129 Kõigepealt tuleb meelde tuletada, et ELTL artikliga 296 nõutav põhjendus peab vastama asjaomase akti olemusele ning sellest peab selgelt ja üheselt selguma akti andnud institutsiooni arutluskäik, nii et huvitatud isikul oleks võimalik mõista võetud meetme põhjuseid ja pädeval kohtul teostada kontrolli. Põhjendamise nõuet hinnates tuleb seega arvestada juhtumi asjaolusid, eelkõige akti sisu, põhjenduste olemust ja huvi, mis võib selgituste saamiseks olla akti adressaatidel või teistel isikutel, keda akt otseselt ja isiklikult puudutab. Ei ole nõutud, et põhjenduses oleksid toodud kõik asjassepuutuvad faktilised ja õiguslikud asjaolud, kuna kontrollides akti põhjenduse vastavust ELTL artikli 296 nõuetele, tuleb lisaks akti sõnastusele arvestada akti konteksti ja kõiki asjassepuutuvaid õigusnorme (kohtuotsused, komisjon *vs*. Sytraval ja Brink's France, punkt 117 eespool, EU:C:1998:154, punkt 63; 22.6.2004, Portugal *vs*. komisjon, C-42/01, EKL, EU:C:2004:379, punkt 66, ja 15.4.2008, Nuova Agricast, C-390/06, EKL, EU:C:2008:224, punkt 79).

130 Pealegi ei saa Üldkohus põhjendamiskohustuse järgimise kontrollimisel hinnata komisjoni poolt oma otsuse põhjendamiseks esitatud kaalutluste sisulist õiguspärasust. Sellest tuleneb, et põhjenduste puudumisele või nende ebapiisavusele tugineva väite raames on vaidlustatud otsuse sisulist põhjendatust vaidlustavad etteheited ja argumendid tulemusetud ning asjassepuutumatud (kohtuotsus, 15.6.2005, Corsica Ferries France *vs*. komisjon, T-349/03, EKL, EU:T:2005:221, punktid 58 ja 59).

131 Neid põhimõtteid arvesse võttes tuleb hinnata, kas komisjon järgis käesolevas asjas oma põhjendamiskohustust.

– Esimene etteheide, et komisjon ei ole selgitanud põhjusi, miks ta leidis, et hageja raamatupidamisarvestus ei ole usaldusväärne

132 Hageja heidab komisjonile sisuliselt ette, et ta ei selgitanud vaidlustatud otsuses, miks ta leidis, et hageja raamatupidamisarvestus ei ole usaldusväärne, korrates seejuures Consiglio di Stato moodustatud eksperdikomisjoni vähemusaruande seisukohta, ilma et komisjon oleks vastanud eksperdikomisjoni enamusaruandes toodud argumentidele. Seejuures heidab ta komisjonile ette ka seda, et viimane ise ei kontrollinud tema raamatupidamist.

133 Komisjon vaidleb hageja argumentidele vastu ja palub kolmanda väite esimene osa tagasi lükata.

134 Siinkohal tuleb kõigepealt märkida, et hageja etteheitel, et komisjon ei kontrollinud tema raamatupidamist, puudub seos põhjendamiskohustuse rikkumisega, mille ulatus on välja toodud eespool punktis 129, vaid see on pigem seotud juhtumi puuduliku uurimisega.

135 Samuti tuleb tõdeda, et nagu selgub vaidlustatud otsusest ja vastupidi hageja kinnitatule, ei seadnud komisjon kahtluse alla hageja raamatupidamisandmete usaldusväärsust kogu asjaomase perioodi ulatuses.

136 Vaidlustatud otsuse põhjenduses 115 tuletab komisjon meelde põhimõtet, mille Euroopa Kohus on välja toonud kohtuasjas, milles tehti 7. mail 2009 kohtuotsus Antrop jt (C-504/07, EKL, EU:C:2009:290), ning mille kohaselt ei ole määruse nr 1191/69 artiklis 10 kehtestatud nõuded täidetud, kui „[äriühingu] raamatupidamise usaldusväärsete andmete põhjal ei ole võimalik kindlaks teha, millised on [äriühingu] need tegevuskulud, mis on tekkinud kontsessiooni esemeks olevas piirkonnas, ja milline on sellele vastav tulu, ning seega [kui] ei ole võimalik välja arvutada avaliku teenindamise kohustuse täitmisega seotud täiendavaid kulusid“.

137 Põhjenduses 117 tõdes komisjon:

„Käesoleval juhtumil ei kasutanud Simet kuni 2002. aastani osutatud erinevate teenuste puhul nõuetekohast raamatupidamisarvestuste eristamist. Peale selle võib kahelda 2002. ja 2003. aasta kohta käiva kuluarvestuse õigsuses seoses raamatupidamisarvestuste eristamisega, sest puuduvad tõendid, et äriühingu juhtorganid oleksid kasutanud seda arvestust oma tegevuse kontrollimiseks. Artiklit 10 ei ole seega järgitud.“

138 Põhjendustes 127 ja 128, kui komisjon analüüsis teatatud meetme kooskõla määrusega nr 1370/2007, kordas ta samu argumente, märkides:

„[…] sätestatakse artikli 6 lõikes 1, et avaliku teenindamise otselepingute puhul peab hüvitis olema kooskõlas määruse (EÜ) nr 1370/2007 ja ka selle lisa sätetega tagamaks, et hüvitis ei oleks suurem, kui on avaliku teenindamise kohustuse täitmiseks vajalik. Kõnealuses lisas nõutakse muu hulgas raamatupidamisarvestuste eristamist (punkt 5) ja sätestatakse hüvitise maksimaalse suuruse kindlaksmääramise viis.

Nagu on märgitud eespool põhjenduses (115), ei rakendanud Simet suuremal osal teatatud ajavahemikust (1987–2001) nõuetekohast raamatupidamisarvestuste eristamist ning ka 2002. ja 2003. aasta kuluarvestuse õigsuse võib kahtluse alla seada. Seega on võimatu tõestada, et mis tahes hüvitis, mis lõpuks määratakse, ei ületa summat, mis vastab avaliku teenindamise kohustuse täitmisest tulenevalt avaliku teenuse osutaja kulude ja tulude suhtes avalduvale kogu positiivse või negatiivse finantsmõjuga võrdsele finantsmõjule (lisa punkt 2).“

139 Nendest põhjendustest selgub, et välja arvatud 2002. ja 2003. aasta majandusaasta, ei seadnud komisjon hageja raamatupidamisarvestust kahtluse alla, vaid üksnes tuvastas, et nõuetekohase raamatupidamisarvestuste eristamise puudumise tõttu ei ole võimalik kuidagi välistada liigse hüvitamise ohtu, nagu see on ette nähtud määruse nr 1191/69 artiklis 10 ja määrus nr 1370/2007 artikli 6 lõikes 1, mistõttu on ajavahemiku 1987–2001 osas hageja etteheide faktiliselt vale.

140 Pealegi tuleb 2002. ja 2003. aasta majandusaasta kuluarvestuse usaldusväärsuse kahtluse alla seadmise kohta tõdeda, et komisjon täpsustas, et see on tingitud asjaolust, et puuduvad tõendid, et hageja juhtorganid oleksid tegelikult seda arvestust hageja tegevuse kontrollimisel kasutanud, mistõttu oli hagejal võimalik mõista komisjoni vastavaid kaalutlusi.

141 Seetõttu tuleb käesolev etteheide tervikuna tagasi lükata.

– Teine etteheide, et komisjon ei ole vaidlustatud otsuses selgitanud, miks niisugust tulususmäära, mis ületab *swap*-intressimäära pluss 100 baaspunkti, tema arvates üldjuhul ei loeta mõistliku kasumi arvutamisel sobivaks viitemääraks

142 Hageja heidab komisjonile ette, et viimane kinnitas põhjendusi esitamata, et niisugust tulususmäära, mis ületab *swap*-intressimäära pluss 100 baaspunkti, üldjuhul ei loeta mõistliku kasumi arvutamisel sobivaks viitemääraks.

143 Komisjon vaidleb hageja argumentidele vastu ja palub kolmanda väite esimene osa tagasi lükata.

144 Siinkohal tuleb märkida, et hageja viidatud kinnitus tulususmäära kohta, mida kohaldatakse hageja poolt igal aastal piirkondadevahelistesse bussiühendustesse investeeritud kapitali suhtes, on toodud vaidlustatud otsuse põhjenduses 129 ehk otsuse selles osas, mis puudutab teatatud meetme kooskõla määrusega nr 1370/2007.

145 Vaidlustatud otsuse põhjendus 129 on sõnastatud järgmiselt:

„Peale selle tuleb eelnevalt kindlaks määratud hüvitamisparameetrite puudumisel jaotada kulud paratamatult tagantjärele meelevaldsete hüpoteeside põhjal, nagu tehti nii algses aruandes kui enamusaruandes. Komisjon ei saa aga aktsepteerida enamusaruande hüpoteese, mille kohaselt iga teenus, mida ettevõtja osutab, moodustab paratamatult võrdse osa nii teatava aasta tuludest kui kuludest. Samuti leiab komisjon, et kuna tagantjärele arvutamise korral hüvitatakse kõik teenuse osutamisel kantud kulud, ei peetaks mõistliku kasumi arvutamisel üldjuhul sobivaks viitemääraks nii algses aruandes kui ka enamusaruandes kasutatud omakapitali tulususmäära, mis ületab asjakohase vahetuslepingu intressimäära pluss 100 baaspunkti.“

146 Põhjendusest 129 selgub, et komisjon põhjendas kinnitust, et enamusaruandes välja pakutud tulususmäära ei loeta mõistliku kasumi arvutamisel üldjuhul sobivaks, asjaoluga, et hüvitise summa tagantjärele arvutamise korral hüvitatakse kõik kulud, mis on tekkinud teenusest, millel lasub avalike teenuste osutamise kohustus. Järelikult on komisjon oma seisukohta põhjendanud, järgides seega põhjendamiskohustust.

147 Küsimus, kas need põhjendused on kohased, millele vaidleb vastu ka hageja, kuulub vaidlustatud otsuse põhjendatuse hindamise hulka. Hageja vastavad argumendid tuleb seega eespool punktis 130 viidatud kohtupraktikat arvestades lugeda põhjendamiskohustuse rikkumist puudutava väite raames tulemusetuteks ja asjakohatuteks.

148 Seega tuleb kolmanda väite teine etteheide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

149 Eespool toodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb kolmas väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Neljas väide, et rikutud on ELTL artikli 107 lõiget 1, kuna komisjon tegi määruse nr 1191/69 kohaldamisel palju ilmseid hindamisvigu

150 Hageja esitab hagiavalduses komisjonile hulga etteheiteid, mis käsitlevad määruse nr 1191/69 kohaldamisel tehtud ilmseid hindamisvigu, mille võib sisuliselt kokku võtta ühe väitena, et rikutud on ELTL artikli 107 lõiget 1.

151 Hageja heidab komisjonile ette, et viimane leidis, et raamatupidamise eristamise puudumise tõttu ei olnud teatatud meetme puhul võimalik kõrvaldada liigse hüvitamise ohtu ning et järelikult ei olnud meede kooskõlas määruses nr 1191/69 ette nähtud ühise hüvitamiskorraga. Siinkohal kinnitab hageja, et enne 1992. aastat puudus tal kohustus eristada raamatupidamisarvestusi, sest ta ei saanud hüvitist, ning et alates 1992. aastast ei lasunud tal raamatupidamisarvestuste eristamise kohustust, kuna talle ei

saanud enam ühepoolselt panna avalike teenuste osutamise kohustust. Ta toonitab, et neil asjaoludel ei ole eespool punktis 136 viidatud kohtuotsus Antrop jt (EU:C:2009:290) tema suhtes kohaldatav. Peale selle võimaldab hageja sõnul enamusaruandes välja pakutud meetod vältida igasugust liigse hüvitamise ohtu, kuna see põhineb avalike teenuste osutamise kohustuse tõttu kantud kulude tagantjärele kajastamises.

– Esimene etteheide, et komisjon leidis ekslikult, et hagejal puudusid avalike teenuste osutamise kohustused määruse nr 1191/69 tähenduses

152 Hageja heidab komisjonile sisuliselt ette, et viimane leidis, et tal puudus avalike teenuste osutamise kohustus määruse nr 1191/69 tähenduses.

153 Komisjon vaidleb sellele etteheitele vastu.

154 Asjakohane on toonitada, et etteheide hõlmab käesolevas kohtuasjas keskset küsimust. Nii tuleb tõdeda, et kuigi Consiglio di Stato leidis eespool punktis 33 viidatud kohtuotsuses, et hagejal on õigus nõuda hüvitist määruse nr 1191/69 artiklite 6, 10 ja 11 alusel, ei toonud Consiglio di Stato eraldi välja seda, millisel alusel hagejal see õigus oli. Consiglio di Stato piirdus nimelt märkimisega, et vastav õigus ei saa olla keelatud avaliku teenuse osutajale, arvestades kulusid, mis teenuseosutaja kannab selle teenuse puhul.

155 Hageja on seisukohal, et Consiglio di Stato tegi seega loogilise järelduse asjaolust, et siseriiklike õigusnormidega, mis korraldavad maanteel toimuvat regulaarset reisijatevedu kui avalikku teenust, mille osutamine on tehtud eraõiguslike ettevõtjate ülesandeks riigi määratletud tingimustel, pandi tingimata nendele ettevõtjatele, sealhulgas hageja, avaliku teenuse mõistele vastavad kohustused vastuolus määrusega nr 1191/69, millega kohustati nimelt liikmesriike lõpetama vastavad kohustused.

156 Sellegipoolest ei ole hageja väide veenev järgmistel põhjustel.

157 Esiteks, mis puudutab kohustusi, mis olid hagejale pandud iga-aastaste otsuste alusel kontsessioonide andmise kohta alates 1987. aastast kuni 30. juunini 1992, mis on ajavahemik, mil määrus nr 1191/69 selle algversioonis kuulus kohaldamisele käesoleva juhtumi asjaoludele, siis tuleb meelde tuletada, et selle määruse artikli 1 lõigetest 1 ja 2 ilmneb, et kohustused, mille liikmesriigid peavad üldjuhul lõpetama, on niisugused, mis tulenevad käesolevas määruses määratletud avalike teenuste kontseptsioonist ning mis kehtivad raudtee-, maantee- ja siseveetranspordis.

158 Kõigepealt tuleb aga märkida, et reisijaid puudutavate tariifide kindlaksmääramist otsustes iga-aastaste kontsessioonide kohta ning kohustust lasta hinnakiri MIT kohalikul bürool eelnevalt heaks kiita ei saa tõlgendada tariifikohustusena määruse nr 1191/69 artikli 2 lõike 5 tähenduses.

159 Kohtupraktikast tuleneb, et tariifikohustuse iseloomulikuks tunnuseks ei ole mitte üksnes veotariifide kindlaksmääramine või kinnitamine ametivõimu poolt, vaid ka kaks kumulatiivset tingimust, mille puhul on tegemist „eriliste“ tariifimeetmetega, mis puudutavad konkreetseid reisijate või toodete rühmasid või konkreetseid liine, ning lisaks ettevõtja kaubandushuvidega vastuolus olevate meetmetega. Vastav tõlgendus on kooskõlas artikli 2 lõike 5 teise lõiguga, milles on ette nähtud, et tariifikohustusteks ei ole „hinnapoliitika üldmeetmed“ ega „veohindade ja -tingimustega üldiselt seotud meetmetest, mille eesmärk on transporditurg või selle osa korraldamine“. Seega ei saa üldise ulatusega seadusest tulenevat kohustust, et veotariifid peab kinnitama ametivõim, kui sellist lugeda „tariifikohustuseks“ määruse nr 1191/69 artikli 2 lõike 5 tähenduses (kohtuotsus, 27.11.1973, Nederlandse Spoorwegen, 36/73, EKL, EU:C:1973:130, punktid 11–13).

160 Tuleb aga tõdeda, et kuigi hageja väidab, et tariifide kindlaksmääramine oli vastuolus tema kaubandushuvidega, kuna bussipiletite hinnad ei või ületada Itaalia raudtee teise klassi piletite hindasid, siis hageja ei väida ega *a fortiori* tõenda, et tariifide kindlaksmääramine otsustes iga-aastaste kontsessioonide kohta hõlmab konkreetseid reisija- või tootekategooriaid või konkreetseid liine.

161 Edasi, niivõrd kuivõrd otsustes iga-aastaste kontsessioonide kohta sisalduvad teatud kohustused, mis puudutavad liini määratlemist nii sihtkoha kui ka marsruudi poolest, reiside arvu ja sagedust, sõiduaega, viivitamatut teavitamist teenuse mis tahes katkemisest, peatamisest või muutmisest, MIT kohaliku büroo eelnevat luba teenuse osutamiseks ette nähtud sõidukite ostuks või teenuse osutamiseks ette nähtud sõidukite muul otstarbel kasutusse andmiseks, piletite müüki reisijate, pagasi ja põllumajanduslike saadetiste veoks ning nende säilitamist viie aasta jooksul, hageja raamatupidamisarvestuse kontrollimist MIT kohaliku büroo ametnike poolt ning seadusest tuleneva sellise kohustuse kontrollimist, mis seisneb postisaadete tasuda vedamises postiasutuse arvel, on käsitletavad „toimimiskohustusena“ või „veokohustusena“ vastavalt määruse nr 1191/69 artikli 2 lõike 3 ning artikli 2 lõike 4 tähenduses, tuleb tuvastada, et Itaalia õigusaktides ette nähtud süsteem võimaldas hagejal nõuda iga-aastaseid kontsessioone käsitlevate otsuste uuendamist või seda mitte teha, kui ta otsustas, et teda ei rahulda avalike teenuste osutamise kohustused, mis lasusid piirkondadevahelisel liiniveol.

162 Järelikult ei ole need kohustused sellised, mille riik ühepoolselt kehtestas piisava veoteenuse tagamiseks määruse nr 1191/69 artikli 1 tähenduses.

163 Nagu leiab komisjon, ajab hageja siinkohal ilmselt segamini olukorra, kus avalike teenuste osutamise kohustus pannakse ühepoolselt haldusvõimu poolt, kes määruse nr 1191/69 alusel peab maksma hüvitist määruse artiklites 10–13 ette nähtud ühise hüvitamiskorra alusel, ning olukorra, kus vabatahtlikult astutakse lepingulisse suhtesse teatud veoteenuste osutamiseks, mis on küll määratletud avalikust huvist lähtuvalt, kuid sel juhul ei ole määruses nr 1191/69 ette nähtud hüvitamiskohustust.

164 Argumendid, mille hageja selle kohta on esitanud, ei ole ka veenvad. Hageja leiab, et siseriikliku õiguse alusel saab ta esitada oma kontsessioonitaotluse üksnes avaliku huvi kriteeriumite alusel, mille on eelnevalt kindlaks määranud haldusvõim. Nii oli hageja arvates ainus valik, mida ta sai tegelikult teha, kas tegeleda reisijateveoga piirkondadevahelistel liinidel või mitte.

165 Siiski väärib meelde tuletamist, et vastavalt määruse nr 1191/69 artikli 4 lõikele 1 peab vedaja esitama liikmesriigi pädevale asutusele taotluse avaliku teenindamise kohustuse täielikuks või osaliseks lõpetamiseks, kui kõnealune kohustus tekitab vedajale majanduslikku halvemust. Sama artikli lõike 2 kohaselt „võivad vedajad teha ettepaneku kasutuseloleva veoliigi asendamiseks muu veoliigiga». Sellegipoolest, nagu komisjon tõdes vaidlustatud otsuses, ilma et hageja oleks sellele vastu vaielnud, ei ole viimane esitanud kunagi vastavat taotlust. See asjaolu kinnitab ilmselt, et on vabatahtlikult ja korduvalt nõustunud kohustustega, mis on ette nähtud kontsessioonitingimustes ja mis sisalduvad otsustes iga-aastaste kontsessioonide kohta.

166 Hageja kinnitab, et siseriiklikest õigusnormidest tulenes esiteks, et taotleja pidi selgelt ja üksikasjalikult välja tooma vajaduse nende kommunaalteenuste järele, mida eelnev kontsessionäär ei osutanud ja mida ta oli kohustatud täitma, teiseks eelistas MIT iga-aastaste kontsessioonide andmist ettevõtjale, kes „tõendab, et ta täidab muid kohustusi kohalikes huvide tööde või teenuste täitmiseks seoses veoteenustega ning et ta on võimeline neid kohustusi täitma“, ning kolmandaks anti alates 1994. aastast kontsessioone üksnes pärast huvitatud isikute vahelist avalikku võistlevat koosolekut, mille käigus tuli tuvastada „avaliku huvi tegelik olemasolu“. Siiski ei sea need elemendid kahtluse alla järeldust, et hageja nõustus vabatahtlikult avalike teenuste osutamise kohustustega, mis olid ette nähtud kontsessioonitingimustes, ning et ta mitte kunagi ei palunud neid kohustusi lõpetada ega muuta, mida tal oli määruse alusel võimalik teha.

167 Samuti ei ole veenev hageja argument, mille kohaselt määruse nr 1191/69 tähenduses avalike teenuste osutamise kohustuste kehtestamine ilmneb ka asjaolust, et minevikus maksti talle sellel alusel seaduse nr 877/86 kohaselt hüvitisi. Hageja nimelt ei tõenda, et kõnealuse seaduse eesmärk oli ette näha hüvitis avalike teenuste osutamise kohustuste eest, mis vedajatele määruse nr 1191/69 tähenduses ühepoolselt kehtestati. Pealegi on kriteeriumiga, mis on seaduses abi arvutamiseks ette nähtud, nimelt läbitud kilomeetrite arv, välistatud see, et vastavat abi saaks samastada hüvitisega määruse nr 1191/69 tähenduses, kuna määruses oli ette nähtud spetsiifiline kord niisuguse hüvitise suuruse arvutamiseks, mis vastutasuna tuli maksta vedajatele pandud avalike teenuste osutamise kohustuse eest.

168 Lõpuks tuleb meelde tuletada, et määruse nr 1191/69 artikli 2 lõike 1 kohaselt on avaliku teenindamise kohustusteks „kohustused, mida kõnesolev vedaja kaubandushuvidest lähtudes endale ei võtaks või ei võtaks samas ulatuses või samadel tingimustel“. Keeruline on aga mõönda, et hageja võis erinevate kontsessioonide uuendamist taotleda vaatamata kontsessioonitingimustes ette nähtud ja otsustes iga-aastaste kontsessioonide kohta sisalduvates toimimis- ja veokohustustes, ilma et need sisaldaksid kaubandushuve.

169 Siinkohal tuleb märkida, et hageja väitis üksnes, et kohustused, mis sisaldusid otsustes iga-aastaste kontsessioonide kohta, kahjustasid tema majandusliku arengu vabadust, kusjuures seda kinnitab asjaolu, et MIT korduvalt keeldus rahuldamast tema taotlusi muuta marsruute ja sõiduplaani. Esiteks tuleneb selle väide põhjendamiseks hageja esitatud dokumentidest, et muutmistaotlused ei puudutanud hagejale juba antud ja tema teenindatavaid liine, vaid hagejale juba antud liinide laiendamist. Teiseks, nagu komisjon märkis vaidlustatud otsuses, oli just niisuguste kontsessioonide ainuõiguslikkuse tõttu, mille MIT andis reisijate liiniveo korraldajatele ning mille ka hageja ise sai, võimalik rahuldada hageja „laiendamistaotlusi“ vaid siis, kui need ei kahjustanud teise teenuseosutaja õigusi.

170 Teiseks tuleb märkida, et kohustused, mis hagejale kehtestati otsustega iga-aastaste kontsessioonide kohta ajavahemikus 1. juulist 1992 kuni 2003. aastani, mis on ajavahemik, mil määrus nr 1191/69, mida on muudetud määrusega nr 1893/91, kuulus käesoleva juhtumi asjaoludele kohaldamisele, ei saa mingil juhul tuua hagejale kaasa õigust saada hüvitist.

171 Nimelt ilmneb määruse nr 1191/69 artiklist 1 alates 1. juulist 1992 kohaldatavas redaktsioonis, et vaid vedajad, kes korraldasid linna- ja linnalähi- või piirkondlikku transporti, võisid saada hüvitist juhul, kui riik otsustas neile kehtestada või neil säilitada avalike teenuste osutamise kohustuse.

172 Vaidlus puudub aga selles, et hageja kõnealune tegevus puudutab piirkondadevaheliste liinide teenindamist, mistõttu ei saanud riik alates 1. juulist 1992 hagejale kehtestada avalike teenuste osutamise kohustust ning hageja ei saanud seetõttu ka enam nõuda hüvitist seoses nende kohustustega kantud kulude eest.

173 Lisaks, isegi kui eeldada, et hageja osutatavad teenused võimaldavad hageja lugeda piirkondlikuks vedajaks, tuleb tõdeda, et arvestades asjaolu, et kohustused, mis hagejal lasusid otsuste alusel iga-aastaste kontsessioonide kohta, ei olnud talle kehtestatud ühepoolselt, kuuluvad need tingimata lepingusüsteemi, mis on ette nähtud määruse nr 1191/69 artikli 14 lõigetes 1 ja 2 alates 1. juulist 1992 kohaldatavas redaktsioonis, millega kehtestati spetsiifiline rahastamissüsteem, jätmata mingit ruumi hüvitisteks vastavalt viisidele, mis on sätestatud määruse II, III ja IV jaos (vt selle kohta kohtuotsus, 16.3.2004, Danske Busvognmænd *vs.* komisjon, T-157/01, EKL, EU:T:2004:76, punkt 79).

174 Eespool toodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb tõdeda, et hageja ei ole tõendanud, et komisjon tegi ilmse hindamisvea, kui ta vaidlustatud otsuses leidis, et Itaalia ametivõimud ei kehtestanud ühepoolselt hagejale avalike teenuste osutamise kohustusi määruse nr 1191/69 tähenduses ajavahemikuks 1987–2003.

175 Neljanda väite esimene osa tuleb seega põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

– Teine etteheide, et komisjon leidis ekslikult, et hageja ei tõendanud majandusliku halvemuse olemasolu, mis annab aluse maksta hüvitist määruse nr 1191/69 artikli 5 lõike 1

176 Hageja on sisuliselt arvamusel, et komisjon leidis ekslikult, et ta ei tõendanud, et majandusliku halvemuse olemasolu tuvastati kooskõlas määruse nr 1191/69 artikli 5 lõikega 1 mõju alusel, mida kohustus avaldab ettevõtja kogu tegevusele, kuna käesoleval juhul muutis liigse hüvitamise ohu olematuks asjaolu, et hageja kantud kahju, mis oli tingitud avalike teenuste osutamise kohustuse täitmisest, arvutati tagantjärele.

177 Komisjon vaidleb hageja argumentidele vastu ja palub käesolev etteheide tagasi lükata.

178 Siinkohal tuleb märkida samamoodi nagu komisjon on märkinud, et majanduslik halvemus ja liigse hüvitamise oht on kaks eraldiseisvat elementi. Määruse nr 1191/69 artiklite 5, 10 ja 11 kohaselt on majandusliku halvemuse väljatoomine vajalik, et kindlaks määrata, kui suur hüvitis tuleb maksta vedajale avalike teenuste osutamise kohustuse ühepoolse kehtestamise eest. Seevastu liigse hüvitamise oht võib olla tingitud paljudest teguritest, mis võivad kaasa tuua suurema hüvitise kui see, mis tuleb ettevõtjale tasuda määruse alusel. Kuigi käesoleval juhul tuvastas komisjon, et teatatud meede ei ole määruse nr 1191/69 artikliga 10 kooskõlas, sest tegelikult raamatupidamisarvestusi ei eristatud, mis komisjoni arvates oleks ainsana liigse hüvitamise ohu ära hoidnud, siis leidis komisjon ka, et meede ei ole kooskõlas määruse artikli 5 lõikega 1, sest hageja ei tõendanud, et majandusliku halvemuse kindlaksmääramisel võeti arvesse avaliku teenindamise kohustuse mõju ettevõtja kogu tegevusele. Kuna hageja ei ole esitanud eraldi argumenti, et tõendada, et ta vastupidi väitis vastava mõju olemasolu, siis tuleb käesolev etteheide tagasi lükata vaid täielikult alusetuse tõttu.

– Kolmas etteheide, et komisjon leidis koos MIT-ga, et enamusaruandes jõuti ekslikule arvamusele, et kasutatud kapital ei piirdunud avalike teenuste osutamise kohustusteks kulutatud kapitali summaga

179 Hageja heidab komisjonile ette, et viimane koos MIT-ga leidis, et enamusaruandes jõuti ekslikule arvamusele, et kasutatud kapital ei piirdunud avalike teenuste osutamise kohustusteks kulutatud kapitali summaga.

180 Komisjon vaidleb hageja argumentidele vastu ja palub käesolev etteheide tagasi lükata.

181 Siinkohal tuleb kõigepealt märkida, et hageja etteheide ei ole faktiliselt õige. Ta heidab nimelt komisjonile ette, et viimane kiitis heaks Itaalia ametivõimude kriitika enamusaruande kohta, mis puudutab avalike teenuste osutamise kohustusele allutatud piirkondadevaheliste liinide teenindamisel hageja investeeritud kapitalisummat. Hageja viitab siinkohal vaidlustatud otsuse põhjendusele 62. Tuleb aga tuvastada, et vastav põhjendus sisaldub vaidlustatud otsuse selles osas, kus komisjon kokkuvõtvalt esitas Itaalia seisukohad. Itaalia ametivõimude arvamust ei korranud komisjon seevastu otsuse selles osas, milles anti hinnang abile.

– Neljas etteheide, et komisjon leidis ekslikult, et raamatupidamise eristamise puudumise tõttu ei olnud teatatud meetme puhul võimalik kõrvaldada liigse hüvitamise ohtu ning et järelikult ei olnud meede määruses nr 1191/69 ette nähtud ühise hüvitamiskorraga kooskõlas

182 Hageja heidab komisjonile ette, et viimane leidis, et raamatupidamise eristamise puudumise tõttu ei olnud teatatud meetme puhul võimalik kõrvaldada liigse hüvitamise ohtu ning et järelikult ei olnud meede määruses nr 1191/69 ette nähtud ühise hüvitamiskorraga kooskõlas. Siinkohal kinnitab hageja, et enne 1992. aastat puudus tal kohustus eristada raamatupidamisarvestusi, sest ta ei saanud hüvitist, ning et alates 1992. aastast ei lasunud tal raamatupidamisarvestuste eristamise kohustust, kuna talle ei saanud enam ühepoolselt panna avalike teenuste osutamise kohustust. Ta toonitab, et neil asjaoludel ei ole eespool punktis 136 viidatud kohtuotsus Antrop jt (EU:C:2009:290) tema suhtes kohaldatav. Peale

selle võimaldab hageja sõnul enamusaruandes välja pakutud meetod vältida igasugust liigse hüvitamise ohtu, kuna see põhineb avalike teenuste osutamise kohustuse tõttu kantud kulude tagantjärele kajastamises.

183 Komisjon vaidleb hageja argumentidele vastu.

184 Kõigepealt tuleb toonitada, et hageja väidab eelkõige, et tal puudus määruse nr 1191/69 artikli 5 lõikes 2 ette nähtud kohustus eristada raamatupidamisarvestusi, kuna määruses ei olnud enam sätestatud Itaalia ametivõimude kohustust kehtestada talle avalike teenuste osutamise kohustus. Ta kinnitab samuti, et eespool punktis 136 viidatud kohtuotsus Antrop jt (EU:C:2009:290) ei ole tema suhtes kohaldatav, kuna Euroopa Kohus võttis selles kohtuotsuses seisukoha ühise hüvitamiskorra tingimuste kohta, mis on ette nähtud määruses nr 1191/69 redaktsioonis, mis hakkas kehtima alates 1. juulist 1992.

185 Siinkohal tuleb meelde tuletada, et määruse nr 1191/69 artiklis 10 on selle esialgses versioonis ette nähtud, et toimimis- või veokohustuse puhul võrdub hüvitise suurus finantskohustuse vähenemise ja ettevõtja tulude vähenemise vahega, kui kõnealune kohustus või selle asjakohane osa lõpetataks kavandatava ajavahemiku jooksul. Sättest selgub, et hüvitis ei või olla suurem kulust, mille ettevõtja kandis tal lasuva avaliku teenindamise kohustuse raames.

186 Lisaks oli määruse nr 1191/69 artikli 1 lõikes 5 alates 1. juulist 1992 kohaldatavas redaktsioonis ette nähtud järgmist:

„Kui vedaja on peale avaliku teenindamise kohustuse alusel teenuste osutamise seotud ka muu tegevusega, siis tuleb avalikud teenused osutada eraldi üksusena, täites sealjuures vähemalt järgmised tingimused:

a) iga kõnealuse tegevuse kohta peab olema eraldi raamatupidamisarvestus ning iga tegevusega seotud varaosa tuleb kasutada kehtivate raamatupidamiseeskirjade kohaselt;

[…]“

187 Viimati nimetatud sättest tuleneb, et erinevalt hageja väidetust olid kõik vedajad, kes on peale avaliku teenindamise kohustuse alusel teenuste osutamise – olgu see siis kohustuse ühepoolsel kehtestamisel, nagu sõltuvalt olukorrast vedajad, kes korraldasid linna- ja linnalähi- või piirkondlikku transporti, või avaliku teenindamise lepingu sõlmimisel – seotud ka muu tegevusega, kohustatud eristama raamatupidamisarvestusi alates 1. juulist 1992.

188 Seega sõltumata küsimusest, kas Itaalia ametivõimud käesolevas asjas rikkusid määruse nr 1191/69 artikleid 1 ja 14 nende alates 1. juulist kohaldatavas redaktsioonis, jättes piirkondadevaheliste liinide teenindamiseks iga-aastaste kontsessioonide menetluste tulemusel avaliku teenindamise lepingu ametlikult sõlmimata, mis on küsimus, mida peab hindama siseriiklik kohus, esitades vajaduse korral Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse, säilis hagejal omalt poolt kohustus eristada raamatupidamisarvestusi.

189 Sellegipoolest tuleb märkida, et kuna – nagu on juba tuvastatud neljanda väite esimese osa analüüsimisel – hagejal ei olnud õigust nõuda hüvitist alates 1. juulist 1992, jääb küsimus, kas hagejal lasus kohustus eristada raamatupidamisarvestusi alates sellest kuupäevast, käesolevas kohtuasjas praktiliselt asjakohatuks.

190 Siiski tuleb veel kindlaks teha, kas teatatud meede oli määruse nr 1191/69 artikliga 10 kooskõlas ajavahemikus alates 1987. aastast kuni 30. juunini 1992.

191 Siinkohal tuleb märkida, et – nagu ilmneb vaidlustatud otsuse põhjendusest 24 – kuna ajavahemiku 1987–1992 kohta puudus kuluarvestus, jaotasid enamusaruande koostanud eksperdid piirkondadevahelise liiniveo teenuste osutamise kulu vastavalt samadest teenustest sel ajavahemikul saadud tulu protsentuaalsele osakaalule. Eksperdid tegid kõigi kaetud teenuste aastabilansi alusel kindlaks kulude kogusumma. Seejärel lahutasid nad üksnes tegevuskulu saamiseks kogukulust kõik kulud, mis ei olnud tegevuskulud (st makstud intressid, finantseerimiskulud, varade võõrandamisest saadud kahju, erinevad kahjumid ja kulud, otsesed maksud ja laojäägid). Lõpuks määrati kindlaks piirkondadevahelise liiniveo tegevuskulu, võttes aluseks samadest teenustest saadud tulu protsentuaalse osakaalu.

192 Sellest ilmneb, et kuigi enamusaruandes soovitatud hüvitise arvutamise kord põhineb küll – nagu väidab hageja – hageja raamatupidamisandmete tagantjärele analüüsil, määratakse piirkondadevahelise liiniveo teenuste puhul kantud kulud selle korra kohaselt samadest teenustest saadud tulu protsentuaalse osakaalu alusel hageja kõigist tuludest. Niisugune kord – nagu toonitab komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 129 – põhineb hüpoteesil, et kõigil hageja osutatavatel teenustel on konkreetsel aastal tingimata sama kulude ja tulude osakaal. Tuleb aga tõdeda, nagu on tõdenud komisjongi, et niisuguse hüpoteesiga ise on raske nõustuda ning see ei taga, et hüvitis ei ole suurem kuludest, mille hageja tegelikult kandis avalike teenuste osutamise kohustuste puhul, mille ta võttis enda kanda ajavahemikus 1987. aastast kuni 30. juunini 1992.

193 Seega tuleb hageja neljas etteheide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

194 Järelikult tuleb hagiavalduse neljas väide tervikuna tagasi lükata.

Viies väide, mis puudutab seda, et kuna komisjon võttis vaidlustatud otsuses arvesse eksperdikomisjoni aruandeid, mille kohta Consiglio di Stato ei olnud veel seisukohta võtnud, sekkus komisjon siseriikliku kohtu õigusemõistmisesse

195 Hageja heidab komisjonile ette, et viimane sekkus õigusvastaselt siseriiklikku kohtumenetlusse, võttes vaidlustatud otsuses arvesse enamusaruannet ja vähemusaruannet, mille koostasid Consiglio di Stato määratud eksperdid eespool punktis 33 viidatud Consiglio di Stato kohtuotsus täitmise menetluses. Hageja leiab, et need aruanded on dokumendid, mille Consiglio di Stato nõudel koostasid eksperdid, kes tegutsesid kohut abistavana ning kelle hinnang kuulub eranditult viimase pädevusse. Kuna komisjon nõustus arvesse võtma eksperdikomisjoni aruandeid, mille talle õigusvastaselt edastas MIT, enne kui Consiglio di Stato oli nende aruannete kohta arvamust avaldanud, võttis komisjon Consiglio di Statolt tema otsustuspädevuse.

196 Komisjon leiab, et käesolev väide on vastuvõetamatu, kuna see esitati esimest korda repliigis. Lisaks vaidleb ta vastu hageja argumentide põhjendatusele ning palub käesolev väide tagasi lükata.

197 Siinkohal tuleb tõdeda, et nagu märgib komisjon, esitati käesolev väide esimest korda repliigis, ilma et hageja oleks hilinenult esitamist põhjendanud uute õiguslike või faktiliste asjaolude ilmsiks tulemisega. Pealegi ei ole käesolev väide ka hagimenetluse algatusdokumendid otseselt või kaudselt esitatud väite täiendus. Seega tuleb käesolev väide 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 48 lõiget 2 puudutava kohtupraktika kohaselt vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata (vt kohtuotsus, 15.3.2006, Itaalia *vs.* komisjon, T-226/04, EU:T:2006:85, punkt 64 ja seal viidatud kohtupraktika).

198 Pealegi tuleb toonitada, et hageja ei ole tõendanud, millises osas komisjonile etteheidetav tegevus kujutab endast liidu õiguse rikkumist, mis võib mõjutada vaidlustatud otsuse õiguspärasust, mistõttu ei vasta käesolev väide ka 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 44 lõikes 1 toodud nõuetele ning tuleb ka sel alusel lugeda vastuvõetamatuks.

199 Kõiki eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb hagi tervikuna rahuldamata jätta.

Kohtukulud

200 Üldkohtu kodukorra artikli 134 lõike 1 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna kohtuotsus on tehtud hageja kahjuks, jäetakse kohtukulud vastavalt komisjoni nõuetele hageja kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (kaheksas koda)

otsustab:

1. Jätta hagi rahuldamata.

2. Mõista Simet SpA-lt välja Euroopa Komisjoni kohtukulud ja jätta Simet SpA kohtukulud tema enda kanda.

Gratsias Kancheva Wetter

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 3. märtsil 2016 Luxembourgis.

Allkirjad

Sisukord

Vaidluse taust 2

Hageja tegevust reguleerivate õigus- ja haldusnormide raamistik 2

Liidu õigus 2

Siseriiklik õigus 6

Siseriiklikele kohtutele hageja esitatud kaebused 8

Haldusmenetlus 9

Vaidlustatud otsus 9

Menetlus ja poolte nõuded 11

Õiguslik käsitlus 12

Vastuvõetavus 12

Sisuliste küsimuste analüüs 13

Esimene väide, et rikutud on ELTL artikli 107 lõiget 1 ning määrust nr 1191/69 13

– Esimese väite esimene osa, mis puudutab faktiviga 13

– Esimese väite teine osa, mis puudutab ilmset hindamisviga või uurimise puudulikkust küsimuses, kas kohaldatavad siseriiklikud õigusnormid on liidu õigusega kooskõlas 16

Teine väide, et rikutud on põhimõtteid, mis puudutavad isikule tekitatud kahju hüvitamist, kui liikmesriik on rikkunud liidu õigust 18

Kolmas väide, et rikutud on põhjendamiskohustust 19

– Esimene etteheide, et komisjon ei ole selgitanud põhjusi, miks ta leidis, et hageja raamatupidamisarvestus ei ole usaldusväärne 19

– Teine etteheide, et komisjon ei ole vaidlustatud otsuses selgitanud, miks niisugust tulususmäära, mis ületab swap-intressimäära pluss 100 baaspunkti, tema arvates üldjuhul ei loeta mõistliku kasumi arvutamisel sobivaks viitemääraks 21

Neljas väide, et rikutud on ELTL artikli 107 lõiget 1, kuna komisjon tegi määruse nr 1191/69 kohaldamisel palju ilmseid hindamisvigu 21

– Esimene etteheide, et komisjon leidis ekslikult, et hagejal puudusid avalike teenuste osutamise kohustused määruse nr 1191/69 tähenduses 22

– Teine etteheide, et komisjon leidis ekslikult, et hageja ei tõendanud majandusliku halvemuse olemasolu, mis annab aluse maksta hüvitist määruse nr 1191/69 artikli 5 lõike 1 25

– Kolmas etteheide, et komisjon leidis koos MIT-ga, et enamusaruandes jõuti ekslikule arvamusele, et kasutatud kapital ei piirdunud avalike teenuste osutamise kohustusteks kulutatud kapitali summaga 25

– Neljas etteheide, et komisjon leidis ekslikult, et raamatupidamise eristamise puudumise tõttu ei olnud teatatud meetme puhul võimalik kõrvaldada liigse hüvitamise ohtu ning et järelikult ei olnud meede määruses nr 1191/69 ette nähtud ühise hüvitamiskorraga kooskõlas 25

Viies väide, mis puudutab seda, et kuna komisjon võttis vaidlustatud otsuses arvesse eksperdikomisjoni aruandeid, mille kohta Consiglio di Stato ei olnud veel seisukohta võtnud, sekkus komisjon siseriikliku kohtu õigusemõistmisesse 27

Kohtukulud 28